

Agenda – Y Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol

---

Lleoliad:

Ystafell Bwyllgora 2 – y Senedd

Dyddiad: Dydd Mercher, 13 Ionawr
2016

Amser: 09.00

I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:

Sarah Beasley

Clerc y Pwyllgor

0300 200 6565

SeneddCCLLL@Cynulliad.Cymru

- 1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau a dirprwyon**
- 2 Craffu ar gyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2016/17 – y Gweinidog Gwasanaethau Cyhoeddus**
(09.00 – 10.30) (Tudalennau 1 – 47)
Leighton Andrews AC, y Gweinidog Gwasanaethau Cyhoeddus
Reg Kilpatrick Cyfarwyddwr Llywodraeth Leol
Debra Carter Dirprwy Gyfarwyddwr, Yr Is-adran Polisi Cyllid Llywodraeth Leol
- 3 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o'r cyfarfod ar gyfer y busnes a ganlyn:**
- 4 Craffu ar gyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2016/17: Y Gweinidog Gwasanaethau Cyhoeddus – trafod y dystiolaeth**
(10.30 – 10.45)

Egwyl (10.45–11.00)

**5 Craffu ar gyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2016/17 –
Prif Weinidog Cymru**

(11.00 – 12.00)

(Tudalennau 48 – 74)

Y Gwir Anrhydeddus Carwyn Jones AC, Prif Weinidog Cymru

Bethan Webb, Dirprwy Gyfarwyddwr, Iaith Gymraeg

Iwan Evans, Uwch-swyddog Polisi, Cynllunio Strategol

6 Papurau i'w nodi

(Tudalennau 75 – 102)

**7 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y
cyhoedd o weddill y cyfarfod**

**8 Craffu ar gyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2016/17:
Prif Weinidog Cymru – ystyried y dystiolaeth**

(12.00 – 12.15)

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Y Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol

Dyddiad: 13 Ionawr 2016

Amser: 9.00am i 10.30am

Teitl: Papur Tystiolaeth – Llywodraeth Leol, Dyraniadau'r Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2016-17

1. Cyflwyniad

Mae'r papur hwn yn rhoi sylwadau a gwybodaeth i'r Pwyllgor am y cynigion cyllidebol ar gyfer rhaglenni Llywodraeth Leol a amlinellwyd yn y Gyllideb Ddrafft, a osodwyd ar 8 Rhagfyr 2015.

Yn unol â chais y Pwyllgor, ceir dadansoddiad o ffigurau'r Gyllideb Ddrafft fesul Llinell Wariant (BEL) yn Atodiad 1.

2. Cefndir

O gymharu â ffigurau sylfaenol 2015-16, mae cyfanswm dyraniad DEL Llywodraeth Leol wedi lleihau £87.8m yn 2016-17. O fewn y sefyllfa gyffredinol hon, mae dyraniadau ychwanegol o £21m i wasanaethau cymdeithasol a £34.8m o gyllid rheng flaen i ysgolion.

Dengys y tabl canlynol yr effaith gyffredinol ar gyllideb sylfaenol Terfyn Gwariant Adrannol (DEL) Llywodraeth Leol. Nid yw'n cynnwys Gwariant a Reolir yn Flynyddol (AME) am nad yw'n rhan o Derfyn Gwariant Adrannol Llywodraeth Cymru. Mae'r Gyllideb AME ar gyfer Llywodraeth Leol i'w gweld yn Atodiad 1. Ar ôl i ardrethi annomestig (NDR) gael eu datganoli ar 1 Ebrill 2015, caiff y ddarpariaeth ar gyfer llywodraeth leol a ariennir drwy'r Gronfa NDR (£977 miliwn ar gyfer 2016-17) ei chofnodi nawr fel AME.

Tablau Ariannol Cryno

	Cyllideb Atodol 2015-16 £000	Llinell sylfaen 2015-16 £000	Newidiadau 2016-17 £000	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft 2016- 17 £000
DEL Adnoddau	3,430,187	3,432,187	-87,784	3,344,403
DEL Cyfalaf	22,920	22,920	0	22,920
Gwaelodlin DEL	3,453,107	3,455,107	-87,784	3,367,323

3. Trosolwg o'r Gyllideb

Mae gan yr Adran Llywodraeth Leol bedair prif rôl:

- Darparu fframwaith deddfwriaethol a chyllidol i Awdurdodau Lleol yng Nghymru, sy'n hyrwyddo gonestrwydd, tryloywder ac atebolrwydd wrth wella gwasanaethau cyhoeddus lleol;
- Gweithio gyda phartneriaid (gan gynnwys partneriaid cymdeithasol) er mwyn helpu i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus mwy effeithiol fel rhan o'r ymgyrch Un Gwasanaeth Cyhoeddus Cymru, gan gynnwys drwy ddiwygio Llywodraeth Leol;
- Mynd i'r afael ag ymddygiad gwrthgymdeithasol a throseddau (gan gynnwys ofn troseddau) a gweithio i leihau nifer yr achosion o danau ac argyfyngau eraill a'u heffaith; a
- Darparu arweinyddiaeth genedlaethol, gan helpu gwasanaethau cyhoeddus i gydweithio'n effeithiol, a defnyddio arian cyhoeddus yn y ffordd fwyaf effeithiol bosibl er mwyn cyflawni canlyniadau ar y cyd.

Amlinellir ein dull o weithredu yn y themâu a nodir ym Mhenodau 2 a 7 o'r Rhaglen Lywodraethu. Yn y cyd-destun hwn, yn ogystal â chyfeirio at Lywodraeth Leol, mae ein nodau hefyd yn tanlinellu pwysigrwydd gwaith partneriaeth ac maent yn berthnasol i'r gwasanaeth cyhoeddus ehangach yng Nghymru. Maent yn cynnwys:

- Atgyfnerthu democratiaeth leol;
- Cefnogi gwelliant parhaus mewn gwasanaethau cyhoeddus;
- Sicrhau bod ein cyllid yn helpu i ddarparu gwasanaethau cryfach a mwy effeithiol, gan gynnwys helpu i ddarparu gwasanaethau ataliol;
- Sicrhau bod gwasanaethau cyhoeddus yn cydweithio'n effeithiol â'i gilydd; a
- Sicrhau bod pawb yn byw mewn cymunedau mwy diogel.

Rydym hefyd wedi ystyried sut y gall ein defnydd o gyllid o fewn yr Adran helpu i gyflawni'r egwyddorion a nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae cyllideb yr Adran Llywodraeth Leol yn hanfodol i alluogi cyrff gwasanaethau cyhoeddus eraill i fodloni gofynion y Ddeddf. Mae'r pum ffordd o weithio sy'n rhan o'r egwyddor datblygu cynaliadwy fel y'i diffinnir yn y Ddeddf, sef: integreiddio, cydlafurio, cynnwys pobl, meddwl am yr hirdymor ac atal, yn ganolog i'n hymdrechion i ddiwygio Llywodraeth Leol ac yn rhan annatod o'r ffordd rydym yn mynd ati i ddyrannu cyllid.

Yn ymarferol, adlewyrchir hyn yn ein gweledigaeth o Un Gwasanaeth Cyhoeddus i Gymru a'r gwerthoedd a'r ymddygiad sy'n sail i'r weledigaeth honno. Os caiff y nodau llesiant a nodir yn y Ddeddf eu cyflawni, mae'r weledigaeth yn rhoi diben cyffredin a ffocws ar y cyd i ni sicrhau ansawdd bywyd gwell a pharhaol, fel y nodir yn ymgyngoriad 'Y Gymru a Garem'.

4. Ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu

Yn 2011, cyflwynwyd y Rhaglen Lywodraethu fwyaf uchelgeisiol a chynhwysfawr ers datganoli, sydd bellach yn cynnwys 547 o ymrwymadau gwahanol yn ymdrin â'r holl wasanaethau amrywiol rydym yn gyfrifol amdanynt. Gwnaethom hynny gan wybod bod y rhagolygon ar gyfer arian cyhoeddus yn heriol. Cyhoeddwyd ein hadroddiad blynyddol terfynol ar y Rhaglen Lywodraethu

ym mis Mehefin 2015 a ddangosodd fod mwy na 95 y cant o'n hymrwymiaid naill ai wedi'u cyflawni neu ar y trywydd cywir i'w cyflawni erbyn diwedd tymor y Cynulliad hwn.

Mae delio â chaledi wedi bod yn brawf mawr i Lywodraeth Cymru a'r broses ddatganoli yn gyffredinol, ond rydym wedi cyflawni drwy barhau i ganolbwyntio'n gadarn ar gyflawni a chefnogi'r rhai sydd â'r angen mwyaf. Rydym wedi gwneud hynny drwy ganolbwyntio ein hadnoddau ar bedair blaenoriaeth gyffredinol i Gymru, sef iechyd a gwasanaethau iechyd, cyrhaeddiad addysgol, twf a swyddi, a chefnogi plant, teuluoedd a chymunedau difreintiedig. Er gwaethaf yr heriau sy'n gysylltiedig ag amseriad hwyr Adolygiad Llywodraeth y DU o Wariant yn 2015, rydym wedi defnyddio'r gwaith cynllunio ar gyfer Cyllideb Ddrafft 2016-17 fel cyfle i edrych i'r dyfodol er mwyn targedu buddsoddiad mewn canlyniadau cynaliadwy a mabwysiadu fframwaith Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn frwdfrydig, gan osod esiampl i'r partneriaid rydym yn eu cefnogi'n ariannol.

Mae'r paragraffau canlynol yn amlinellu ein cynlluniau gwariant sy'n cyd-fynd ag ymrwymiaidau'r Rhaglen Lywodraethu a'n hymagwedd o ran datblygu cynaliadwy a gwariant ataliol ym mhob maes. Mae Adran 5 isod yn tynnu sylw at ein polisiau allweddol i helpu i gyflawni ein hymrwymiaidau.

Swyddogion Cymorth Cymunedol

Gwnaed darpariaeth am flwyddyn arall o gyllid ar gyfer y 500 o Swyddogion Cymorth Cymunedol (SCC) ychwanegol a gafodd eu recriwtio o dan ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu. Llwyddwyd i gyflawni'r targed recriwtio ym mis Hydref 2013 a chafodd effaith yr SCCau ychwanegol ei gwerthuso drwy ymchwil a gomisiynwyd yn allanol, a gynhaliwyd gan Sefydliad Gwyddor Heddlu'r Prifysgolion (UPSI). Roedd yr adroddiad, a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 2015, yn asesu gwaith SCCau ac yn mesur eu heffaith wrth wneud i gymunedau deimlo'n fwy diogel.

Ar adeg pan fo Llywodraeth y DU yn torri cyllid i'r heddlu sy'n arwain at leihad yn nifer y swyddogion yn Lloegr, dengys yr ymchwil nad yw'r un lleihad i'w weld yng Nghymru. Awgryma'r ymchwil fod ein swyddogion ychwanegol i'w gweld ar ein strydoedd a'u bod yn cyflawni disgwyliadau'r cyhoedd drwy ddelio â throedd lefel isel ac ymddygiad gwrthgymdeithasol. Dyma un o'r prif ysgogiadau y tu ôl i'r prosiect hwn - ychwanegu presenoldeb heddlu amlwg a fyddai'n helpu i roi sicrwydd i'r cyhoedd.

Mae ein SCCau yn cyfrannu'n sylweddol at nifer y swyddogion sy'n gweithio'n uniongyrchol yn y gymuned ac mae ganddynt rôl hollbwysig i'w chwarae yn eu cymunedau. Maent yn gweithio gydag ysgolion cynradd lleol ar atal troseddau; yn rhoi sicrwydd i grwpiau dros 60 oed; yn helpu busnesau lleol i fynd i'r afael â dwyn, yn ogystal â chymryd rhan mewn ymarferion chwilio, atafaelu alcohol a thybaco a gwneud ymholiadau o dŷ i dŷ ar gyfer ymchwiliadau troseddol. Maent hefyd yn gweithio mewn Clystyrau Cymunedau yn Gyntaf, gan gefnogi'r agenda trechu tloti.

Llywodraeth Leol

Mae gwariant Llywodraeth Leol yn hollbwysig er mwyn cefnogi addysg, gofal cymdeithasol, tai ac ystod o wasanaethau eraill sy'n ceisio rhoi'r cyfle gorau i bobl fyw bywydau iach a ffyniannus. Mae'r buddsoddiadau hyn yn gwneud cyfraniad pwysig i holl themâu ein Cyllideb, gan gynnwys

Tudalen y pecyn 20

Iechyd a Lles, Twf a Swyddi Cynaliadwy, Cyrhaeddiad Addysgol a Chefnogi Plant, Teuluoedd a Chymunedau Difreintiedig.

O fewn y toriadau cyffredinol i gyllideb Llywodraeth Cymru, ein nod fu lleihau'r effaith ar Awdurdodau Lleol a diogelu gwasanaethau rheng flaen cymaint â phosibl. Yn sgil hynny, gobeithio y gellir cyfyngu ar yr effaith ar gydraddoldebau yn lleol. Wrth wneud hynny, rydym wedi cynnal adolygiadau beirniadol o'n rhaglenni eraill, gan annog camau i symud grantiau penodol i mewn i'r Grant Cynnal Refeniw er mwyn rhoi mwy o hyblygrwydd i awdurdodau lleol ddewis sut yr hoffent ddefnyddio'r adnoddau; lleihau biwrocratiaeth drwy hyrwyddo proses gynllunio sengl, integredig; a darparu cymorth i drawsnewid a gwella gwasanaethau.

O ran Cyrhaeddiad Addysgol, mae diogelu gwariant rheng flaen mewn ysgolion yn flaenoriaeth o hyd ac yn y Gyllideb Ddrafft, rydym yn parhau i gyfrannu cyllid diogelu ysgolion ar lefel sydd 1% yn uwch na'r newidiadau i DEL Cymru. Gyda'i gilydd, mae hyn yn golygu ein bod yn darparu £39.7m ychwanegol ar gyfer ysgolion yn 2016-17, y caiff £34.8m ohono ei ddyrannu drwy'r Grant Cynnal Refeniw.

Rydym yn ymrwymedig o hyd i ddarparu gwasanaethau rheng flaen, yn enwedig y cysylltiadau pwysig rhwng iechyd a gwasanaethau cymdeithasol. Yn ogystal â'r diogelwch rydym wedi'i roi i gyllid iechyd yng nghyllideb Llywodraeth Cymru, rydym hefyd wedi ceisio cysgodi awdurdodau lleol rhag effaith lawn toriadau Llywodraeth y DU i'n Cyllideb. Er bod y gostyngiadau cronol i'n Cyllideb yn golygu na allwn barhau i roi'r un faint o arian i bopeth, rydym wedi cydnabod pwysigrwydd **gwasanaethau cymdeithasol** i gynaliadwyedd y gwasanaeth iechyd a lles cymunedau. Rydym wedi gwrandao ar bryderon llywodraeth leol yng Nghymru ac rydym yn buddsoddi £21m arall yn 2016-17 fel ffordd o gydnabod y pwysau sy'n wynebu gwasanaethau cymdeithasol yng Nghymru.

Rydym yn dyrannu cyfanswm o £4.266bn i'r Cam Gweithredu **Cymorth Cyllid ar gyfer Llywodraeth Leol** yn 2016-17, sy'n darparu cyllid refeniw heb ei neilltuo i Awdurdodau Unedol a'r Heddlu er mwyn iddynt gyflawni eu swyddogaethau a'u dyletswyddau craidd. Mae'r dyraniad hwn yn cynnwys y Gwariant a Reolir yn Flynyddol ar gyfer llywodraeth leol, sef £977m, a ariennir drwy'r Gronfa Ardrethi Annomestig. Mae hwn yn setliad da i Lywodraeth Leol ac yn dilyn sawl blwyddyn o sefydlogrwydd cyllidebol pan aeth Llywodraeth Cymru ati i annog a helpu Llywodraeth Leol i fuddsoddi arian mewn camau i drawsnewid gwasanaethau er mwyn paratoi ar gyfer setliadau anodd yn y dyfodol.

Yn unol â hyn, caiff y £31.1m ar gyfer y **Cam Gweithredu Gwella Llywodraeth Leol**, sydd wedi helpu Awdurdodau Lleol i feithrin capasiti corfforaethol a rhoi cymhellion i wella gwasanaethau, ei brif-ffrydio i mewn i'r Grant Cynnal Refeniw. Bydd hyn yn rhoi mwy o hyblygrwydd i Awdurdodau Lleol ddewis sut yr hoffent dargedu eu buddsoddiadau er mwyn gwella perfformiad. Yn ehangach, rydym wedi datgan yn glir ein bod yn bwriadu symud cyllid grant sy'n sail i wasanaethau craidd i mewn i'r Grant Cynnal Refeniw lle bo hynny'n ymarferol. Mae hyn yn golygu bod dros £190 miliwn o gyllid blynyddol wedi'i symud i mewn i'r Grant Cynnal Refeniw ers dechrau Adolygiad o Wariant 2010.

Rydym yn parhau i weithio gydag Awdurdodau Lleol er mwyn newid trefniadau buddsoddi fel eu bod yn canolbwyntio ar wariant ataliol ym mhob maes gwasanaeth yn ogystal â chefnogi mentrau

penodol sy'n ei gwneud yn bosibl i brofi dulliau gweithredu newydd. Mewn llawer o achosion, mae'r cyllid a rown i gefnogi cymunedau a gwasanaethau ledled Cymru hefyd yn wariant ataliol allweddol ac yn gweithio'n uniongyrchol i drechu tlodi. Drwy fwrdd y rhaglen Gwasanaethau Effeithiol i Grwpiau Agored i Niwed, daw uwch arweinwyr o bob rhan o'r gwasanaethau cyhoeddus ynghyd i brofi dulliau gweithredu a chrynhoi gwersi y gellir eu cymhwysu at wasanaethau ledled Cymru. Un elfen o'r rhaglen hon yw helpu i newid i ddulliau ataliol drwy brosiectau sy'n anelu at ddarparu ymyriadau cynharach (plant coll; cam-drin domestig); a gwasanaethau cydlynol (e.e. galluogi pobl hŷn i fyw'n annibynnol am gyhyd â phosibl neu fabwysiadu dulliau o weithio fel tîm o amgylch y teulu). Mae hyn hefyd yn cysylltu â darparu gwasanaethau cydlynol i bobl ifanc sy'n NEET, sy'n flaenoriaeth allweddol yn y Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi.

Wrth edrych i'r dyfodol, rydym wedi gosod gweledigaeth glir, sef creu Un Gwasanaeth Cyhoeddus i Gymru lle mae asiantaethau yn cydweithio â'i gilydd a chyda dinasyddion er mwyn gwella eu bywydau. Mae gan Awdurdodau Lleol rôl ganolog i'w chwarae yn hyn o beth. Mae ein gweledigaeth fel a ganlyn:

- Rydym am gael gwasanaethau cyhoeddus sy'n paratoi ac yn galluogi pobl i gyflawni'r hyn sy'n bwysig iddynt gyda chymorth gan eu teulu, eu ffrindiau a'u cymunedau ac nid ydym am greu darpariaeth na cheisio rhoi cyfiawnhad dros barhau â darpariaeth os nad oes ei hangen;
- Rydym am i wasanaethau cyhoeddus ganolbwyntio ar ddatrys problemau sylfaenol;
- Rydym yn cydnabod bod newid y cydbwysedd tuag at atal yn cymryd amser ond mae angen i ni fod yn feiddgar pan fo adnoddau'n brin;
- Rydym yn cydnabod bod technoleg ddigidol wedi trawsnewid y ffordd y mae pobl yn byw ac rydym am i wasanaethau cyhoeddus ddefnyddio dulliau digidol i drawsnewid y ffordd y maent yn rhyngweithio â dinasyddion;
- Rydym am i ddinasyddion helpu i ddylunio a darparu pob gwasanaeth cyhoeddus;
- Rydym am i wasanaethau cyhoeddus fod yn hyblyg er mwyn diwallu anghenion a bodloni gofynion lleol - ac rydym am i Lywodraeth Cymru ddarparu llawer mwy o hyblygrwydd er mwyn galluogi hynny i ddigwydd;
- Rydym am i ddinasyddion gael gwasanaethau cyhoeddus cydlynol, effeithlon ac effeithiol sy'n berthnasol iddynt;
- Rydym am rymuso gweithlu'r gwasanaethau cyhoeddus i wneud eu gwaith a gweithio gyda phartneriaid cymdeithasol i newid gwasanaethau;
- Rydym am roi cymhellion i annog gweithlu'r gwasanaethau cyhoeddus i arloesi a chwilio'n gyson am ffyrdd o wella'r gwasanaethau a ddarperir ganddynt.

Mae'r weledigaeth hon wrth wraidd y newid y bwriedir ei ysgogi drwy'r diwygiadau i Lywodraeth Leol. Mae hefyd yn adlewyrchu'r newid y bwriedir i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) ei wneud i wasanaethau cyhoeddus.

Cam-drin Domestig

Yn 2016-17, rydym yn cynyddu'r cyllid ar gyfer y Cam Gweithredu Cam-drin Domestig i £4.5m o gyllid adnoddau ac £1m o gyllid cyfalaf er mwyn helpu i weithredu Deddf Trais yn Erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015. Rydym yn cefnogi dioddefwyr trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol drwy roi cyllid i sefydliadau trydydd sector a

sefydliadau statudol er mwyn darparu gwasanaethau i ddiodefwyr a chodi ymwybyddiaeth. Mae'r dyraniad cyfalaf yn darparu cymorth ar gyfer amrywiaeth o waith cyfalaf er mwyn helpu i wella seilwaith gwasanaethau ledled Cymru gan olygu y bydd gan ddiodefwyr fynediad gwell i'r gwasanaethau hanfodol hyn.

Mae'r cyllidebau Cam-drin Domestig yn gwneud cyfraniad pwysig i'r agenda gwariant ataliol a'r agenda trechu tlodi. Amcangyfrifir bod cam-drin domestig yn costio tua £826.4m y flwyddyn yng Nghymru ac mae tystiolaeth gan Gweithredu ar y Cyd yn Erbyn Cam-drin Domestig (CAADA) yn awgrymu bod pob £1 a gaiff ei gwario ar wasanaethau cam-drin domestig yn arbed £2.90 i'r pwrs cyhoeddus. Mae tystiolaeth newydd hefyd yn awgrymu bod diodefwyr mewn tlodi yn fwy tebygol o ddiodef trais ar sail rhywedd, cam-drin domestig a thrais rhywiol. Mae'r Grant Gwasanaethau Cam-drin Domestig yn helpu'r bobl hyn sy'n agored i niwed drwy sicrhau bod gwasanaethau ar gael i bawb, waeth beth fo'u rhyw, eu grŵp ethnig neu eu statws cymdeithasol.

Hybu Ymgysylltiad Cadarnhaol i Bobl Ifanc

Rydym yn parhau i ariannu'r Cam Gweithredu hwn yn 2016-17 gyda'r gyllideb yn gostwng i £4.420m, a bydd y cyllid hwn yn parhau i gefnogi ystod o fentrau sy'n anelu at atal a lleihau troseddu ymhlith ieuenctid. Gwneir hyn yn bennaf drwy Hybu Ymgysylltiad Cadarnhaol i Bobl Ifanc (sydd mewn Perygl o Droseddu), sef y Gronfa Atal Troseddau Ieuenctid gynt. Bydd y cyllid hwn yn parhau i ganolbwyntio ar brosiectau sydd â'r cysylltiad agosaf â chyfrifoldebau datganoledig a bydd yn targedu'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf. Bydd sefydlu diwylliant o ymyrryd yn gynnar yn unol â'r egwyddor atal sy'n ganolog i ddatblygu cynaliadwy yn galluogi cyrff cyhoeddus i fodloni gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Gwasanaethau Tân ac Achub

Yn 2016-17, rydym yn dyrannu £5.1m o gyllid refeniw ac £1.7m o gyllid cyfalaf drwy'r Cam Gweithredu Gwasanaethau Tân ac Achub. Nod y buddsoddiad hwn, sy'n cyfrannu at Gefnogi Plant, Teuluoedd a Chymunedau Difreintiedig, yw ceisio lleihau nifer yr achosion o dân a digwyddiadau y mae'n rhaid i Awdurdodau Tân ac Achub (ATAau) ymateb iddynt drwy roi ymyriadau, cyngor a chyfarpar ataliol ar waith a'u cefnogi. Rhoddwyd pwyslais penodol ar leihau tanau bwriadol a throseddau eraill sy'n gysylltiedig â tân, ac mae hyn - er gwaethaf y tanau glaswellt a welwyd Pasg diwethaf - wedi cael effaith fawr. Mae nifer y tanau bwriadol wedi gostwng dwy ran o dair ers i'r cyfrifoldeb am y maes gael ei ddatganoli ddeng mlynedd yn ôl; ac mae llai na 5% o'r rhai sy'n cymryd rhan yn rhaglenni mwyaf dwys ATAau i droseddwyr hysbys a thebygol yn mynd ymlaen i aildroseddu.

Bydd y cyllid hwn hefyd yn cefnogi cydnerthedd ATAau a'u gallu i ymateb i ddigwyddiadau a thrychinebau mawr, drwy ddarparu cyfarpar arbenigol, hyfforddiant i'w ddefnyddio a threfniadau cenedlaethol cyffredinol i reoli gallu ATAau. Mae hyn yn cynnwys capasiti i ymateb i ymosodiad gan derfysgwyr ag arfau tanio (Marauding Terrorist Firearms Attack - MTFa), lle gall ATAau ddarparu cymorth hanfodol wrth symud anafusion o leoliad y digwyddiad. Mae hyn yn amlwg yn hollbwysig o gofio'r hinsawdd bresennol o ran diogelwch, ond mae'n rôl arbenigol iawn sy'n galw am lawer o gyfarpar a hyfforddiant ychwanegol. Mae cynlluniau i wella'r gallu i ymateb i MTFa yng Nghymru, a gefnogir gan yr arian hwn, eisoes ar gam datblygedig.

Er bod y gyllideb gyffredinol hon yn llai, mae'r gyllideb ddiwygiedig wedi'i dyrannu yng nghydestun tueddiadau hirdymor yn nifer yr achosion o danau a'u difrifoldeb, a'u heffaith ar waith y gwasanaeth tân. Mae'r dystiolaeth ganlynol yn cefnogi hyn:

- Bu lleihad mawr, parhaus a hirdymor yn nifer yr achosion o danau ledled Cymru. Yn ôl ffigurau 2014-15, cafwyd 56% yn llai o danau o gymharu â 2004-5, a 58% yn llai o anafusion.
- Mae data hefyd yn dangos bod lleihad parhaus wedi bod mewn categorïau gwahanol o danau dros y tymor hwy. Mae'r rhain yn cynnwys tanau mewn anheddau a thanau bwriadol. Mae galwadau ffug maleisus hefyd yn lleihau.
- Er bod rhai amrywiadau bach, ar y cyfan, mae'r tueddiadau hyn i'w gweld yn y tri gwasanaeth tân yng Nghymru.

Mae'r tueddiadau hyn yn debyg i'r rhai a welir yn Lloegr neu'n rhagori arnynt. Maent yn adlewyrchu'r gwaith ataliol a wneir gan wasanaethau tân a newidiadau cymdeithasol fel lleihad mewn cyfraddau ysmegu a rheoliadau diogelwch tân llymach (mewn perthynas â deunyddiau adeiladu a dodrefnu, er enghraifft).

Mae'r gwasanaethau tân yn canolbwyntio'n gynyddol ar atal tanau, lleihau'r risg o dân a gwella ymwybyddiaeth o dân a diogelwch tân, yn hytrach nag ymateb i ddiwyddiadau. Hynny yw, gwelir fwyfwy mai gwaith ataliol yw prif fusnes craidd y gwasanaeth, a chaiff ei reoli a'i ariannu yn unol â hynny. Yn y cyd-destun hwn, dim ond lleihad bach a welwyd yng ngwariant termau real a chapasiti gwasanaethau tân yng Nghymru dros y 10 mlynedd diwethaf.

Wrth reoli'r gyllideb ddiwygiedig hon byddwn yn ystyried sut i ganolbwyntio ar yr ymyriadau mwyaf effeithiol a'r cydbwysedd rhwng gweithgarwch ataliol ac ymatebol. Hyd yma, defnyddiwyd grantiau Diogelwch Tân Cymunedol i ariannu rhywfaint o'r gwaith ataliol hwn, gan gynnwys gwaith gyda grwpiau sy'n agored i niwed, yn enwedig:

- Gwiriadau Diogelwch Tân yn y Cartref: darparu cyngor ar ddiogelwch yn y cartref a synwryddion mwg lle bo hynny'n briodol (gan gynnwys larymau i bobl sy'n drwm eu clyw a chyfarpar ataliol/ymyriadau arbenigol eraill i amddiffyn y rhai sy'n wynebu'r perygl mwyaf)
- Mentrau ieuencid (fel Phoenix a Throseddau a Chanlyniadau): lle bydd plant y nodwyd eu bod mewn perygl o droseddu neu sydd wedi troseddu, yn cymryd rhan mewn rhaglen o weithgarwch.
- Lleihau tanau bwriadol: gweithio gydag asiantaethau eraill i dargedu tanau bwriadol ac ymddygiad gwrthgymdeithasol. Mae ymyriadau'n amrywio o bresenoldeb amlwg mewn ardaloedd lle gwyddys bod tanau'n cael eu cynnau'n fwiadol i addysg a chymau gweithredu gan yr heddlu.
- Diogelwch ar y Ffyrdd: Gweithio gydag asiantaethau eraill fel Awdurdodau Lleol, yr Heddlu a'r Gwasanaeth Ambiwlans i leihau gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd. Mae'r gwaith yn canolbwyntio ar y rhai sy'n wynebu perygl (y grŵp oedran 17 i 24 oed fel arfer). Mae'r

ymyriad diogelwch ar y ffyrdd hwn wedi'i dargedu at yrwyr ifanc a'r hyn sy'n achosi gwrthdrawiadau ar y ffyrdd a'u heffaith.

Hefyd, dylid bod modd lleihau gwariant ar gydnerthedd drwy fabwysiadu dulliau gweithredol mwy newydd ac effeithlon, a dull symlach o reoli'n gyffredinol, heb amharu ar y gallu i ymateb.

Arolygiaethau

Mae cyllid Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru wedi cynyddu fel cydnabyddiaeth o'r rôl allweddol y mae'n ei chwarae wrth sicrhau ansawdd amrywiaeth o ymyriadau a lleoliadau gofal iechyd. Dyrannwyd cyllid ychwanegol i Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru ac Estyn er mwyn sicrhau y gallant barhau i ymdopi â'u toriadau.

5. Polisiau Allweddol

Llywodraeth Leol

Rydym wedi ymgysylltu'n helaeth â Llywodraeth Leol ynglŷn â setliad 2016-17 ac rydym wedi rhoi cymaint o wybodaeth â phosibl i Awdurdodau, mor gynnar â phosibl, heb ragfynegi'r Gyllideb Ddrafft a gyhoeddir nac ystyriaeth ffurfiol y Cynulliad ohoni. Ystyriwyd materion ariannol yn fanwl yng nghyfarfodydd Cyngor Partneriaeth Cymru a'i Is-Grŵp Cyllid. Hefyd, cynhaliais seminar ar y cyd â CLILC ar 19 Tachwedd i feithrin dealltwriaeth gyffredin o'r heriau a'r cyfleoedd i Lywodraeth Leol yng Nghymru dros gyfnod yr Adolygiad o Wariant hwn.

Mae swyddogion o Lywodraeth Cymru a Llywodraeth Leol wedi cydweithio i ystyried effaith y cyhoeddiad hwyr ynglŷn â chanlyniad Adolygiad o Wariant 2015 ar y prosesau i bennu cyllidebau ar gyfer Llywodraeth Leol. Daethant i'r casgliad, er bod yr amserlen yn cyflwyno heriau i Awdurdodau Lleol a Chomisiynwyr Heddlu a Throseddau wrth iddynt bennu cyllidebau, nid yw'n peri unrhyw rwystr cyfreithiol nac ariannol i'r broses. Ysgrifennais i ac Arweinydd CLILC at yr holl Awdurdodau Lleol a Chomisiynwyr Heddlu a Throseddau yn nodi hynny ym mis Hydref.

Mae'r Is-grŵp Dosbarthu, sef gweithgor sy'n cefnogi Is-grŵp Cyllid Cyngor Partneriaeth Cymru, wedi parhau i weithio ar fanylion y fformiwla i ddsbarthu cyllid rhwng y 22 o Awdurdodau Unedol yng Nghymru er mwyn sicrhau bod y dangosyddion a ddefnyddir yn gyfredol ac yn rhoi'r mesurau gorau posibl o angen cymharol.

Caiff Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor ar gyfer 2016-17 eu hariannu ar yr un sail ag yn 2015-16. Mae'r trefniadau yn cynnal hawliau i gartrefi sy'n gymwys i gael gostyngiad yn eu treth gyngor o dan y Cynllun.

Diwygio Llywodraeth Leol

Ym mis Chwefror 2015, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru Bapur Gwyn arall ar ddiwygio Llywodraeth Leol, sef 'Grym i Bobl Leol', ac ym mis Mehefin amlinellwyd rhagor o gynigion mewn perthynas ag uno Awdurdodau Lleol. Cafodd y rhain eu dwyn ynghyd ym Mil Llywodraeth Leol (Cymru) Drafft a gyhoeddwyd at ddibenion ymgynghori ym mis Tachwedd. Mae'r pecyn ymgynghori yn cynnwys: Bil Drafft, Papur Ymgynghori, Nodiadau Esboniadol, Memorandwm

Tudalen y pecyn 25

Esboniadol, Asesiad o Effaith ar yr Iaith Gymraeg, Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldebau, Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant ac Asesiad Effaith Rheoleiddiol.

Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol ar gyfer y Bil Drafft hwn yn dangos y gallai'r cynigion i Ddiwygio Llywodraeth Leol greu arbedion net o hyd at £650m dros ddeng mlynedd ac y byddent yn talu amdanynt eu hunain ymhen dwy neu dair blynedd. Mae hyn yn cyd-fynd â dadansoddiad blaenorol a gyhoeddwyd gan CIPFA ar ran CLILC. Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn nodi'r pwysau ariannol cynyddol sy'n wynebu gwasanaethau lleol yng Nghymru. Mae'r pwysau hyn yn debygol o barhau am y degawd nesaf o leiaf, a bydd y galw am rai gwasanaethau yn cynyddu. Yn wyneb yr heriau hyn, ni allwn wneud dim byd.

Mae'r pwysau ariannol difrifol hefyd yn golygu nad yw'n realistig disgwyl i Lywodraeth Cymru ddarparu chwistrelliadau mawr o arian i dalu am gost yr uno. Un o'r egwyddorion arweiniol fydd rheoli'r camau uno hyn mewn ffordd a fydd yn sicrhau'r budd mwyaf ac yn lleihau costau i'r eithaf. Mae Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2015, a gafodd Gydsyniad Brenhinol ym mis Tachwedd 2015, yn ei gwneud yn bosibl i wneud paratodau cynnar, er enghraifft, drwy sefydlu Pwyllgorau Pontio, er mwyn sicrhau y manteisir ar bob cyfle i gael y budd mwyaf o'r uno. Fodd bynnag, mae Diwygio Llywodraeth Leol yn golygu mwy na diwygio strwythurau, mae'n ymwneud â sicrhau gwasanaethau a chanlyniadau gwell i bobl a chymunedau drwy gyflwyno trefniadau rheoli perfformiad gwell, trefniadau llywodraethu gwell a democratiaeth gryfach, yn ogystal â defnyddio adnoddau prin yn well.

Adolygiad o Hyblygrwydd Cyllido

Yn unol â'n gweledigaeth o greu Un Gwasanaeth Cyhoeddus i Gymru sy'n cydweithio i gyflawni canlyniadau gwell i ddinasyddion, rydym yn awyddus i ailddiffinio'r systemau sy'n rhoi sicrwydd ynglŷn â'r canlyniadau a gaiff eu cyflawni drwy'r cyllid sylweddol sydd ar gael i Awdurdodau Lleol. Fel rhan o'r gwaith hwn, rydym yn gweithio gyda chynrychiolwyr o Awdurdodau Lleol i edrych unwaith eto ar y gallu i gynyddu hyblygrwydd cyllido i Awdurdodau Lleol a, lle bo hynny'n briodol, symud cyllid o grantiau penodol i mewn i'r ffrwd ariannu heb ei neilltuo.

Mewn trafodaeth ag Awdurdodau Lleol, rydym yn parhau i archwilio'r gallu i wneud mwy ar gyfer 2016-17 a datblygu rhagor o opsiynau i weinyddiaeth newydd eu hystyried mewn perthynas â 2017-18. Rydym yn parhau i ymgysylltu'n helaeth â chydweithwyr Gweinidogol ac yn ogystal â gwneud cynnydd ar gyfer 2016-17, y bwriad yw y bydd llawer rhagor o waith yn cael ei wneud ar gyfer 2017-18.

Rydym yn croesawu'r camau y mae Llywodraeth Leol yn eu cymryd i ganfod ffyrdd y gallent roi sicrwydd eu bod yn perfformio'n well pe bai trefniadau ariannu yn cael eu symleiddio.

Costau Gweinyddu

Mae angen hefyd i awdurdodau barhau i fynd ar drywydd cyfleoedd i wneud arbedion gweinyddol, gan wneud cymaint â phosibl i ddiogelu'r gwasanaethau a ddarperir gan Lywodraeth Leol y mae pawb yn dibynnu arnynt. Dangosodd adroddiad annibynnol gan KPMG, yn seiliedig ar ddata 2013-14, fod gan Awdurdodau yng Nghymru y capasiti i wneud arbedion sylweddol o hyd at £151 miliwn y flwyddyn drwy fabwysiadu arferion mwy effeithlon, meincnodi yn erbyn Awdurdodau

cyfatebol yn Lloegr a thrawsnewid eu swyddogaethau gweinyddol. Rydym yn parhau i weithio gydag Awdurdodau Lleol drwy'r Grŵp Effeithlonrwydd Adnoddau er mwyn eu helpu i gynhyrchu'r arbedion hyn.

Tryloywder mewn Llywodraeth Leol

Fel rhan o'n rhaglen Diwygio Llywodraeth Leol, rydym wedi ymgynghori ar ac wedi parhau i ddatblygu amrywiaeth eang o gynigion i greu mwy o dryloywder mewn Llywodraeth Leol, megis gorfodaeth i ddarlledu cyfarfodydd a chynnwys y cyhoedd i raddau mwy wrth wneud penderfyniadau.

Byddwn yn parhau i ddarparu cyllid o gyllideb Meithrin Democratiaeth Leol er mwyn gweithredu argymhellion adroddiad y Grŵp Arbenigol ar Amrywiaeth mewn Llywodraeth Leol, gyda'r nod o sicrhau bod dewis amrywiol o ymgeiswyr yn sefyll yr etholiadau llywodraeth leol yn 2017.

Cyfiawnder Ieuenctid

Caiff ein hymrwymiad i wella bywydau plant a phobl ifanc sy'n agored i niwed ei ddangos gan ein penderfyniad i barhau i ddyrannu £4.420 miliwn ar gyfer Hybu Ymgysylltiad Cadarnhaol i Bobl Ifanc (sydd Mewn Perygl o Droseddu) yn 2016-17. Bydd y gronfa, sef y Gronfa Atal Troseddau Ieuenctid gynt, yn parhau i gefnogi amrywiaeth o fentrau sy'n ceisio atal a lleihau troseddau ieuenctid. Mae'r gronfa yn cyfrannu at gyflawniadau'r system cyfiawnder ieuenctid dros y blynyddoedd diwethaf, gyda nifer y bobl ifanc sy'n ymuno â'r system am y tro cyntaf yn lleihau. Rhwng blynyddoedd ariannol 2012/13 a 2013/14 bu gostyngiad o 26.5% yn nifer y bobl ifanc a ymunodd â'r system cyfiawnder troseddol am y tro cyntaf yng Nghymru¹. Mae nifer y plant a'r bobl ifanc yn y ddalfa yn parhau i ostwng ac ym mis Mehefin 2014, roedd 47 o bobl ifanc o Gymru yn y ddalfa¹. Dyrennir y cyllid gan ddefnyddio fformiwla cyllido a chaiff ei ddsbarthu i Dimau Troseddau Ieuenctid neu Bartneriaethau Diogelwch Cymunedol yng Nghymru er mwyn cefnogi prosiectau lleol a rhanbarthol. Bydd parhau â'r cyllid yn helpu i gyflawni Plant a Phobl Ifanc yn Gyntaf, sef strategaeth ar y cyd rhwng Llywodraeth Cymru a'r Bwrdd Cyfiawnder Ieuenctid i wella gwasanaethau i bobl ifanc yng Nghymru sy'n wynebu risg o ymuno â'r system cyfiawnder ieuenctid neu sydd eisoes yn rhan o'r system. Cafodd y strategaeth ei lansio a'i chyhoeddi ym mis Gorffennaf 2014 ac mae'n cynnal ffordd hirsefydlog Llywodraeth Cymru o ymdrin â chyfiawnder ieuenctid, sef trin y rhai sy'n ymddwyn mewn ffordd droseddol, neu sydd mewn perygl o droseddu, fel plant a phobl ifanc yn gyntaf. Mae hyn yn cyd-fynd â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a dyletswyddau Gweinidogion Cymru o dan Fesur Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011 i gydymffurfio â'r Confensiwn.

Diogelwch Cymunedol

Rydym yn diogelu'r cyllid ar gyfer Swyddogion Cymorth Cymunedol (SCCau) gan ddyrannu £16.8m yn 2016-17 er mwyn cynnal ymrwymiad ein Rhaglen Lywodraethu i sicrhau bod 500 o SCCau yn cael eu recriwtio. Mae'r buddsoddiad hwn yn gwneud cyfraniad pwysig at wariant ataliol gan fod SCCau yn gweithio gydag ysgolion cynradd lleol ar atal troseddau; yn rhoi sicrwydd

¹ "Mae'r ffigurau hyn yn rhoi darlun misol o'r boblogaeth yn y ddalfa, a chânt eu casglu ar ddydd Gwener diwethaf y mis neu ddydd Gwener cyntaf y mis canlynol, yn dibynnu pa un sydd agosaf at ddiwedd y mis mewn gwirionedd"

i grwpiau dros 60 oed; yn helpu busnesau lleol i fynd i'r afael â dwyn, yn ogystal â chymryd rhan mewn ymarferion chwilio, atafaelu alcohol a thybaco a gwneud ymholiadau o dŷ i dŷ ar gyfer ymchwiliadau troseddol.

Nid yw Llywodraeth Cymru yn darparu cyllid craidd yn uniongyrchol i Awdurdodau Tân ac Achub (ATAau): mae darpariaeth wedi'i chynnwys yn y Grant Cynnal Refeniw i Awdurdodau Lleol. Mae'r cyllid ychwanegol a ddarperir gennym, fel y nodir uchod, yn canolbwyntio ar wella diogelwch tân ac ymateb i drychinebau mawr. Mae diogelwch tân, yn enwedig, yn rhoi pwyslais cryf ar atal a chynaliadwyedd. Mae wedi cyfrannu at y gostyngiad hirdymor sylweddol mewn tanau ac anafusion tanau, sydd ill dau wedi gostwng dros 50% ers i'r cyfrifoldeb am y maes gael ei ddatganoli. Yn ei dro, mae hyn wedi creu capasiti o fewn ATAau i fynd i'r afael â risgiau a pheryglon eraill, fel achosion o gwmpo yn y cartref - y gellir atal llawer ohonynt yn hawdd. Mae Llywodraeth Cymru ac ATAau yn bwriadu manteisio ar y potensial hwnnw dros y flwyddyn nesaf drwy arallgyfeirio rolau diffoddwyr tân yn y maes hwn.

Mae cysylltiad agos rhwng llawer o risgiau tân a nodweddion gwarchoddedig. Mae pobl anabl, pobl hŷn, plant a rhieni sengl, er enghraifft, yn wynebu risg benodol o gael tân yn y cartref a/neu fethu â dianc rhagddo. Mae'r rhaglenni a ariennir gan Lywodraeth Cymru yn canolbwyntio'n uniongyrchol ar y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf ac ar gymryd mesurau sy'n briodol i bob achos.

Nid oes modd mesur effeithiolrwydd mesurau ataliol fel y rhain yn gywir, gan nad yw'n bosibl gwybod sawl digwyddiad fyddai wedi digwydd pe na bai, a dim ond pe na bai, y mesurau hyn wedi cael eu rhoi ar waith. Fodd bynnag, mae Llywodraeth Cymru yn monitro ac yn gwerthuso'r rhaglenni hyn yn drylwyr, o ran y lefelau gwasanaeth a ddarperir, i ba raddau y maent yn canolbwyntio ar grwpiau sy'n wynebu risg, a thrwy ddefnyddio technegau ansoddol fel astudiaethau achos o ymyriadau unigol.

Monitro a Gwerthuso er mwyn Dangos Gwerth am Arian

Caiff gwybodaeth allweddol am berfformiad gwasanaethau Awdurdodau Lleol ar gyfer 2014-15 a blynyddoedd blaenorol ei chyhoeddi ar wefan Llywodraeth Cymru.

O fewn y cymorth cyllid i lywodraeth leol, ceir darpariaeth ar gyfer cynlluniau i leihau'r dreth gyngor. Cynhaliwyd adolygiad cynhwysfawr o drefniadau cymorth y dreth gyngor yn ystod cynlluniau 2013 a 2014. Rhoddodd yr adolygiad hwn ystyriaeth fanwl i nifer o ffynonellau o dystiolaeth am brofiadau ac effeithiau cynlluniau yn 2013-14, gan gynnwys gwaith a wnaed gan y Sefydliad Astudiaethau Cyllid, y Swyddfa Archwilio Genedlaethol a'n dadansoddiad ein hunain o ddata a gasglwyd gan bob Awdurdod yng Nghymru.

Bydd gwerthusiadau sy'n mynd rhagddynt o weithgarwch byrddau gwasanaethau lleol a'r Gronfa Cydweithredu Rhanbarthol yn ychwanegu at y wybodaeth a'r dystiolaeth sydd gennym am ddulliau gweithredu newydd / arfer gorau ac yn darparu mwy o dystiolaeth i ategu tystiolaeth fesuradwy ar gyfer gwaith cynllunio yn y dyfodol.

Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i weithio gydag ATAau mewn cyfnodau anodd i ddarparu gwasanaethau gwell a mwy effeithlon drwy dargedu adnoddau er mwyn cyflawni canlyniadau gwell a diogelu cymunedau rhag peryglon tân.

Mae Fframwaith "O 2012 Ymlaen" yn rhoi mwy o bwyslais ar wella effeithlonrwydd a gwerth am arian, mae angen i ATAAu gynllunio a dylunio eu gwasanaethau mewn ffordd arloesol ac ystyried y ffyrdd mwyaf effeithiol o ddefnyddio staff er mwyn darparu gwasanaethau rheng flaen a gwasanaethau cymorth.

Cydraddoldeb, Cynaliadwyedd ac Ystyriaeth i'r Gymraeg

Er mai mater i bob Awdurdod Lleol yw penderfynu pa gamau y bydd yn eu cymryd, er mwyn lliniaru effeithiau'r caledi, rydym wedi ceisio targedu buddsoddiad at grwpiau gwarchoddedig yr effeithir arnynt. Er mwyn gwrthbwysu'r effeithiau ar gymunedau, rydym wedi buddsoddi mewn darparu gwasanaethau addysg a gwasanaethau cymdeithasol rheng flaen drwy'r Grant Cynnal Refeniw, wedi defnyddio ein hysgogiadau o ran seilwaith a chyllid arloesol ac wedi diogelu'r rhaglenni hynny sy'n ymwneud â chydaddoldeb, adfywio cymunedol, cynaliadwyedd a newid yn yr hinsawdd.

Mae pob Awdurdod Lleol yn gorff annibynnol a gaiff ei ethol drwy ddulliau democrataidd, sy'n atebol i'w bleidleiswyr am y penderfyniadau a wna. Mae gan awdurdodau gyfres o ddyletswyddau a swyddogaethau statudol, a phwerau i ddarparu ystod o swyddogaethau a gwasanaethau eraill. Maent yn darparu amrywiaeth o wasanaethau lleol y mae llawer ohonynt, yn eu hanfod, wedi'u targedu at bobl â nodweddion gwarchoddedig ac maent yn gwneud cyfraniad mawr i drechu tloidi. Er enghraifft, mae gan Awdurdodau Lleol ddyletswyddau statudol i amddiffyn plant ac oedolion sy'n agored i niwed a darparu gwasanaethau addysg. Mae ganddynt ddyletswyddau hefyd i ddarparu llawer o wasanaethau eraill, yn ogystal â dyletswydd i hyrwyddo lles cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol eu cymunedau. Nid yw'n bosibl inni nodi'n fanwl effaith y lleihad yn y cyllid refeniw cyffredinol ar gydraddoldeb ar gyfer holl wasanaethau'r Awdurdodau Lleol. Y rheswm am hyn yw y bydd yr effaith yn amrywio'n lleol o un Awdurdod i'r llall yn dibynnu ar y penderfyniadau a wnânt dros y misoedd nesaf ar eu cyllidebau unigol. Er enghraifft, efallai y bydd rhai Awdurdodau yn ymuno ag eraill i ddarparu gwasanaethau, efallai y bydd rhai yn adolygu eu polisïau codi tâl, efallai y bydd rhai yn defnyddio cronfeydd wrth gefn, efallai y bydd rhai yn ystyried rhoi gwasanaethau ar gontractau allanol, ac efallai y bydd eraill yn ystyried codi'r Dreth Gyngor er mwyn lliniaru a rheoli'r toriadau hyn. Bydd pob Awdurdod yn gwneud penderfyniadau ar sail anghenion a blaenoriaethau lleol ac mae'n rhaid iddo asesu effaith ei gynigion a'i benderfyniadau ar grwpiau gwarchoddedig ac mewn perthynas â'i swyddogaethau ehangach.

Rydym wedi diogelu Llywodraeth Leol yng Nghymru rhag y toriadau gwaethaf i arian cyhoeddus. Wrth roi'r diogelwch hwn, gwnaethom egluro mai'r bwriad oedd galluogi Llywodraeth Leol i ailystyried a diwygio gwasanaethau er mwyn paratoi ar gyfer yr heriau i ddod. Ategwyd hyn gan raglen waith a gafodd ei chyflwyno ar y cyd â phartneriaid eraill o fewn y gwasanaethau cyhoeddus dan nawdd Cyngor Partneriaeth Cymru i annog cydweithredu, arloesedd ac ailddylunio gwasanaethau.

Mae Llywodraeth Leol yng Nghymru wedi parhau i gael mwy o gefnogaeth o gymharu ag Awdurdodau yn Lloegr. Ers 2010-11, mae gwariant ar wasanaethau lleol yn Lloegr wedi gostwng tua 10% mewn termau arian parod, tra'i fod wedi cynyddu 2.5% yng Nghymru. Mae gwariant y pen o'r boblogaeth gan Lywodraeth Leol yng Nghymru tua £423 yn uwch yn 2015-16 nag yn Lloegr.

Mae'r heriau yn anodd ond bydd gwneud penderfyniadau byrdymor, er enghraifft cau canolfannau hamdden neu lyfrgelloedd heb ystyried yr effeithiau tymor hwy ar iechyd a llythrennedd, ond yn arwain at Gronni problemau i'r dyfodol ac nid yw'n ffordd gynaliadwy o reoli'r toriadau cyllidebol.

Ochr yn ochr â'r ystyriaethau cyllidebol hyn, mae Awdurdodau Lleol ledled Cymru yn ddarostyngedig i ddyletswyddau statudol mewn perthynas â'r iaith Gymraeg. Rhaid i Awdurdodau Lleol gyflawni eu hasesiadau eu hunain o'r effaith ar gydraddoldeb a'r iaith Gymraeg wrth iddynt fwrw ymlaen â'u prosesau cyllidebol a disgwyliwn i'r rhain ystyried goblygiadau eu penderfyniadau gwariant arfaethedig yn llawn. Mae Llywodraeth Cymru wedi rhannu gwybodaeth â Llywodraeth Leol am arfer gorau wrth gynnwys poblogaethau lleol yn y broses o bennu cyllidebau.

6. Darpariaeth ar gyfer Deddfwriaeth

Deddfwriaeth	Cam gweithredu/SPA	Adnoddau/Cyfalaf	£
Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015.	Cam-drin Domestig	Adnoddau	468,700
Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) 2013	Meithrin Democratiaeth Leol	Adnoddau	10,000
Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2015	Cymorth Cyllid i Lywodraeth Leol	Adnoddau	125,000
Bil Llywodraeth Leol (Cymru) (teitl dros dro)	Cymorth Cyllid i Lywodraeth Leol	Adnoddau	0
Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2013	Cymorth Cyllid i Lywodraeth Leol	Adnoddau	2,500

Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2015

Cyflwynwyd y Ddeddf ym mis Ionawr 2015 a chafodd gydsyniad Brenhinol ar 26 Tachwedd. Mae'r Ddeddf yn darparu'r pwerau sydd eu hangen i alluogi a hwyluso gwaith paratoi ar gyfer rhaglen i uno Awdurdodau Lleol. Mae'n galluogi Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru a Phanel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol i ddechrau gweithio ar drefniadau etholaethol a chydabyddiaeth ar gyfer yr awdurdodau newydd arfaethedig. Mae'n cynnwys pwerau sy'n galluogi Gweinidogion Cymru i'w gwneud yn ofynnol i Awdurdodau sefydlu Cydbwyllgorau Pontio er mwyn paratoi ar gyfer uno a phwerau sy'n galluogi Gweinidogion i weithredu er mwyn atal awdurdodau presennol neu gysgodol rhag gwneud unrhyw beth a allai fod yn niweidiol i'r awdurdodau unedig newydd. Mae effaith ariannol y Ddeddf yn 2016-17 yn deillio o'r ffaith y

rhoddir arian i'r Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol ddechrau gweithio ar adolygiadau o drefniadau etholaethol ar gyfer prif ardaloedd newydd arfaethedig.

Bil Llywodraeth Leol (Cymru)

Y Bil hwn yw'r prif gyfrwng deddfwriaethol dros uno a diwygio Awdurdodau Lleol dan Raglen Diwygio Llywodraeth Leol Llywodraeth Cymru. Cafodd Bil drafft ei gyhoeddi at ddibenion ymgynghori yn ystod hydref 2015, cyn iddo gael ei gyflwyno i'r Cynulliad Cenedlaethol ar ôl etholiadau 2016. Fel y cyfryw, nid oes unrhyw effaith ariannol yn gysylltiedig â'r Bil hwn yn 2016-17.

Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015

Cafodd Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015 Gydsyniad Brenhinol ym mis Ebrill 2015. Bwriedir i ddarpariaethau'r ddeddf sicrhau bod y sector cyhoeddus cyfan yn canolbwyntio ar atal y problemau hyn, diogelu dioddefwyr a chynorthwyo'r rheini y mae problemau o'r fath yn effeithio arnynt. Mae'r Ddeddf yn ceisio newid seilwaith Cymru, gan greu arweinyddiaeth gryfach a sicrhau pwyslais cryfach a mwy cyson ar fynd i'r afael â'r problemau hyn. Mae'r effaith ariannol ar gyfer 2016/17 yn ymwneud â'r camau i barhau i weithredu'r Fframwaith Hyfforddi Cenedlaethol, treialu 'Gofyn a Gweithredu' (dull ymholi wedi'i dargedu sy'n seiliedig ar egwyddorion) a chostau'r Cynghorydd Cenedlaethol.

LOCAL GOVERNMENT MAIN EXPENDITURE GROUP (MEG)

RESOURCE BUDGET - Departmental Expenditure Limit

SPA	Actions	BEL Title	BEL Number	2015-16 Baseline	2016-17 Changes	2016-17 New Plans Draft Budget
Local Government Funding	Funding Support for Local Government	Local Govt General Revenue Funding (JRSG & NDR)	840	3,178,465	-53,859	3,124,606
		Police General Revenue Funding	860	136,000		136,000
		Local Govt Revenue Consequences	885	3,787		3,787
		Non Domestic Rates Collection Costs	940	5,172		5,172
		Community Support Officers	830	16,787		16,787
		Emergency Financial Assistance Scheme	1600	1		1
		Transformation & Legislation	887	2,945	-690	2,255
	Valuation Services	Valuation Office Agency	1500	8,561		8,561
		Valuation Tribunal for Wales	1540	1,200	-126	1,074
		CTRS & Related Analysis	1550	150	-50	100
		SPA / ACTION Total		3,353,068	-54,725	3,298,343
Safer Communities	Fire and Rescue Services	Fire & Rescue Services	1265	4,777	-478	4,299
		Community Fire Safety	1698	0	848	848
	Fire and Rescue Services National Framework	Community Fire Safety	1698	1,030	-1,030	0
	Domestic Abuse	Domestic Violence Services Grant	541	4,100	400	4,500
	Promoting Positive Engagement for Young People	Youth Justice Services	1681	5,200	-780	4,420
		Total Safer Communities		15,107	-1,040	14,067

Tudalen y peyrn 32

SPA	Actions	BEL Title	BEL Number	2015-16 Provisional Baseline	2016-17 Changes	2016-17 New Plans Draft Budget
Improving Services, Collaboration and Democracy	Building Local Democracy	Local Government Boundary Commission	1440	520	52	572
		Local Government Scrutiny & Standards	1462	301	-175	126
	Local Government Improvement	Outcome Agreement	880	31,100	-31,100	0
		Improvement & Audit	1571	1,191	-731	460
		Local Government Research	1665	350	-350	0
	Academi Wales	Academi Wales	7093	0	1,109	1,109
	Supporting Collaboration and Reform	Local Government Regulation	1574	160	-16	144
		Partnerships and Transformation	1575	760	-30	730
		Public Service Reform	7089	255	-255	0
		Regulation & Engagement Framework	7097	194	-194	0
	Total Improving Services, Collaboration and Democracy			34,831	-31,690	3,141
Care and Social Services Inspectorate	Care and Social Services Inspectorate	Care and Social Services Inspectorate	6775	14,461	-508	13,953
	Total Care and Social Services Inspectorate			14,461	-508	13,953
Healthcare Inspectorate Wales	Healthcare Inspectorate Wales	Healthcare Inspectorate for Wales	6785	3,056	530	3,586
	Total Healthcare Inspectorate Wales			3,056	530	3,586
Estyn	Estyn	Estyn	6280	11,664	-351	11,313
	Total Estyn			11,664	-351	11,313
	Total Resource - Local Government			3,432,187	-87,784	3,344,403

CAPITAL BUDGET - Departmental Expenditure Limit						
SPA	Actions			2015-16 Baseline	2016-17 Changes	2016-17 New Plans Draft Budget
Local Government Funding	Local Government General Capital Funding	General Capital Funding	1675	20,000		20,000
	Total Local Government Funding			20,000	0	20,000
Safer Communities	Fire and Rescue Services	Fire & Rescue Services Resilience	1265	1,000		1,000
		Community Fire Safety	1698	0	670	670
	Fire and Rescue Services National Framework	Community Fire Safety	1698	670	-670	0
	Domestic Abuse	Domestic Violence Services Grant	541	969		969
	Total Safer Communities			2,639	0	2,639
Estyn	Estyn	Estyn - Programme Expenditure	6280	281		281
	Total Estyn			281	0	281
	Total Capital - Local Government			22,920	0	22,920
RESOURCE BUDGET - Annually Managed Expenditure						
SPA	Actions			2015-16 Baseline	2016-17 Changes	2016-17 New Plans Draft Budget
Local Government Funding	Funding Support for Local Government	Fire Service Pensions	1699	24,593		24,593
		Non Domestic Rates - AME	870	977,000		977,000
	Total Local Government Funding			1,001,593		1,001,593
	Total AME - Local Government			1,001,593		1,001,593

Tudalen y peirh 34

	Local Government - Summary			2015-16 Baseline	2016-17 Changes	2016-17 New Plans Draft Budget
	Resource DEL			3,432,187	-87,784	3,344,403
	Capital DEL			22,920	0	22,920
	Total DEL			3,455,107	-87,784	3,367,323
	Total Annually Managed Expenditure			1,001,593		1,001,593
	Total - Local Government			4,456,700	-87,784	4,368,916

Asesiad Effaith Integredig ynglŷn â Chyllideb 2016-17

PRIF GRŴP GWARIANT – LLYWODRAETH LEOL

TROSOLWG O'R PORTFFOLIO

Mae'r portffolio Llywodraeth Leol yn darparu'r fframwaith deddfwriaethol a'r fframwaith cyllido ar gyfer Awdurdodau Lleol yng Nghymru, gan hyrwyddo didwylledd, tryloywder ac atebolrwydd ynghylch gwella gwasanaethau cyhoeddus. Yn ogystal â darpariaeth benodol ar gyfer rhaglenni sy'n flaenoriaeth a chyrrff perthnasol, mae'r Prif Grŵp Gwariant yn darparu cyllid craidd ar gyfer Cynghorau Sir a Chynghorau Bwrdeistref Sirol, Comisiynwyr Heddlu a Throseddau ac Awdurdodau Tân ac Achub.

PROFFIL GWARIANT

Adnoddau – Terfyn Gwariant Adrannol			£000
Maes Rhaglenni Gwariant	Gwaelodlin 2015-16	Newidiadau 2016-17	Cyllideb Ddrafft – Cynlluniau Newydd 2016-17
Cyllid Llywodraeth Leol	3,353,068	-54,725	3,298,343
Cymunedau Mwy Diogel	15,107	-1,040	14,067
Gwella Gwasanaethau, Cydweithredu a Democratiaeth	34,831	-31,690	3,141
Yr Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol	14,461	-508	13,953
Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru	3,056	530	3,586
Estyn	11,664	-351	11,313
Cyfanswm	3,432,187	-87,784	3,344,403
Cyfalaf – Terfyn Gwariant Adrannol			£000
Maes Rhaglenni Gwariant	Gwaelodlin 2015-16	Newidiadau 2016-17	Cyllideb Ddrafft – Cynlluniau Newydd 2016-17
Cyllid Llywodraeth Leol	20,000	0	20,000
Cymunedau Mwy Diogel	2,639	0	2,639

Estyn	281	0	281
Cyfanswm	22,920	0	22,920

NEWIDIADAU ALLWEDDOL I WARIANT

Maes Rhaglenni Gwariant – Cyllid Llywodraeth Leol

- Y cam gweithredu ynghylch Cymorth Cyllid ar gyfer Llywodraeth Leol (Refeniw) – £54.5 miliwn yn llai
- Ardrethi Annomestig – oherwydd bod Ardrethi Annomestig wedi'u datganoli'n ariannol ers 1 Ebrill 2015, caiff y ddarpariaeth ar gyfer Llywodraeth Leol o'r Gronfa Ardrethi Annomestig ei chofnodi bellach fel Gwariant a Reolir yn Flynyddol yn hytrach na Therfyn Gwariant Adrannol. £977 miliwn yw'r ddarpariaeth ar gyfer 2016-17

Maes Rhaglenni Gwariant – Cymunedau Mwy Diogel

- Gostyngiad net o £0.660 miliwn o ran y cam gweithredu ynghylch Gwasanaethau Tân ac Achub
- Cynnydd o £0.400 miliwn o ran y cam gweithredu ynghylch Cam-drin Domestig
- Gostyngiad o £0.780 miliwn o ran y cam gweithredu ynghylch Hybu Ymgysylltiad Cadarnhaol i Bobl Ifanc

Maes Rhaglenni Gwariant – Gwella Gwasanaethau, Cydweithredu a Democratiaeth

- Y cam gweithredu ynghylch Gwella Llywodraeth Leol – £32.2 miliwn yn llai (31.1 miliwn wedi'i brif-ffrydio yn y Grant Cynnal Refeniw)
- Gostyngiad o £0.495 miliwn o ran y cam gweithredu ynghylch Cefnogi Cydweithredu a Diwygio
- Trosglwyddo i Brif Grŵp Gwariant Academi Wales

Arolygiaethau

- Gostyngiad o £0.508 miliwn o ran yr Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol
- Cynnydd o £0.530 miliwn o ran Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru
- Gostyngiad o £0.351 miliwn o ran y cam gweithredu ynghylch Estyn

EFFEITHIAU'R NEWIDIADAU

Mae mwyafrif y rhaglenni sydd yn y Prif Grŵp Gwariant Llywodraeth Leol yn darparu cyllid yn uniongyrchol i Awdurdodau Lleol neu gyrff cyhoeddus eraill er mwyn darparu'r gwasanaethau rheng flaen y mae pobl yn dibynnu arnynt bob dydd neu er mwyn hybu gwelliant, mwy o effeithlonrwydd, a chydweithredu mwy effeithiol ar draws gwasanaethau cyhoeddus.

Y cam gweithredu ynghylch Cymorth Cyllid ar gyfer Llywodraeth Leol (Refeniw)

Mae'r cam gweithredu hwn yn cynnwys darpariaeth o ran cyllid refeniw cyffredinol ar gyfer Awdurdodau Unedol, cyllid refeniw cyffredinol ar gyfer gwasanaethau heddlu yng Nghymru a Grant Swyddogion Cymorth Cymunedol.

Y cam gweithredu hwn yw'r cam gweithredu mwyaf o bell ffordd yn y gyllideb ar gyfer Llywodraeth Leol, a chaiff ei bennu i raddau helaeth i'r cyllid refeniw cyffredinol ar gyfer Awdurdodau Unedol. Mae'r gostyngiadau i'r gyllideb gyffredinol yn golygu nad oes modd osgoi gostyngiad i'r gyllideb hon. Fodd bynnag, o fewn hynny, rydym wedi ceisio lleihau'r effaith ar Awdurdodau Lleol a gwarchod gwasanaethau rheng flaen er mwyn cyfyngu'r effeithiau ar gydraddoldebau ar lefel leol.

Mae hynny wedi golygu cynnal adolygiadau beirniadol o'n rhaglenni eraill, annog camau i gynnwys grantiau penodol yn y grant cynnal refeniw er mwyn sicrhau mwy o hyblygrwydd, lleihau biwrocratiaeth drwy gynlluniau integredig sengl, sicrhau y caiff y goblygiadau o ran cyllid sy'n deillio o'r cyfrifoldebau datganoledig newydd a roddwyd i Awdurdodau Lleol eu hystyried, a darparu cymorth i drawsnewid a gwella gwasanaethau. Mae Llywodraeth Cymru yn ymgysylltu'n eang â Llywodraeth Leol drwy Gyngor Partneriaeth Cymru a'i is-grwpiau er mwyn ystyried yr heriau ariannol a ffyrdd o ddelio â nhw.

Mae pob Awdurdod Lleol yn gorff awtonomaidd a etholwyd yn ddemocrataidd, sy'n atebol i'w etholwyr am y penderfyniadau a wna. Mae gan Awdurdodau gyfres o swyddogaethau a dyletswyddau statudol, a phwerau i ddarparu ystod o swyddogaethau a gwasanaethau eraill. Maent yn darparu ystod o wasanaethau allweddol y mae llawer ohonynt, o ran eu natur, wedi'u hanelu at bobl â nodweddion gwarchodedig ac maent yn cyfrannu'n sylweddol at drechu tlodi. Er enghraifft, mae gan Awdurdodau Lleol ddyletswyddau statudol i warchod plant ac oedolion agored i niwed a darparu gwasanaethau addysg. Mae ganddynt hefyd ddyletswyddau i ddarparu llawer o wasanaethau eraill, yn ogystal â dyletswydd i hybu lles cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol eu cymunedau.

Nid yw'n bosibl i ni nodi'n fanwl beth yw'r effaith y bydd y gostyngiad mewn cyllid refeniw cyffredinol yn ei chael ar bob gwasanaeth Awdurdod Lleol, o ran cydraddoldeb. Y rheswm am hynny yw y bydd yr effaith yn amrywio'n lleol o'r naill Awdurdod i'r llall yn dibynnu ar y penderfyniadau y bydd pob Awdurdod yn eu gwneud ynghylch ei gyllideb unigol. Er enghraifft, mae'n bosibl y bydd rhai Awdurdodau yn ymuno ag eraill i ddarparu gwasanaethau, mae'n bosibl y bydd rhai ohonynt yn adolygu eu polisïau codi tâl, mae'n bosibl y bydd rhai yn tynnu arian o'u cronfeydd wrth gefn, mae'n bosibl y bydd rhai yn gosod gwasanaethau ar gontract, ac mae'n bosibl y bydd eraill yn ystyried codi'r Dreth Gyngor er mwyn lleihau a rheoli'r gostyngiadau hyn. Bydd pob Awdurdod yn gwneud penderfyniadau ar sail angen a blaenoriaethau lleol a bydd yn rhaid i bob Awdurdod asesu effaith ei gynigion a'i benderfyniadau ar grwpiau gwarchodedig ac yng

nghyswllt ei swyddogaethau ehangach. Mae Awdurdodau Lleol yn rhwym wrth ddyletswyddau statudol o safbwynt y Gymraeg a rhaid i bob Awdurdod gynnal ei Asesiad ei hun o'r Effaith ar y Gymraeg wrth ystyried a phennu ei gyllideb.

Bydd effeithiau cyfun y penderfyniadau hyn yn amrywio o le i le ond mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn cynorthwyo ac yn annog Awdurdodau i fabwysiadu dull strategol a hirdymor o reoli eu cyllidebau. Mae Llywodraeth Leol yng Nghymru wedi cael ei gwarchod rhag y toriadau gwaethaf i gyllid cyhoeddus. Wrth warchod Llywodraeth Leol yn y fath fodd, bu i ni nodi'n glir mai diben hynny oedd galluogi Llywodraeth Leol i ailystyried a diwygio gwasanaethau er mwyn paratoi ar gyfer heriau'r dyfodol. Cafodd y dull hwn o weithredu ei ategu gan raglen waith a ddatblygwyd ar y cyd â phartneriaid eraill ym maes gwasanaethau cyhoeddus dan nawdd Cyngor Partneriaeth Cymru er mwyn hybu cydweithredu, arloesi a gwaith ailddylunio gwasanaethau.

Mae'r heriau yn anodd ond bydd penderfyniadau byrdymor, er enghraifft i gau canolfannau hamdden neu lyfrgelloedd heb ystyried yr effeithiau tymor hwy ar iechyd a llythrennedd, yn cronni problemau ar gyfer y dyfodol ac yn methu â darparu dull cynaliadwy o reoli'r gostyngiadau yn y gyllideb.

Yn ogystal â'r ystyriaethau cyllidebol hyn, rhaid i Awdurdodau Lleol gynnal eu hasesiadau eu hunain o'r effaith ar gydraddoldeb wrth iddynt fynd drwy eu prosesau ar gyfer pennu cyllidebau ac rydym yn disgwyl i'r asesiadau hynny roi ystyriaeth lawn i oblygiadau eu penderfyniadau arfaethedig ynghylch gwariant.

Er mai mater i bob Awdurdod Lleol yw penderfynu ar y camau gweithredu y bydd yn eu cymryd rydym wedi ceisio sicrhau, er mwyn lleihau effeithiau cyni, bod gwaith buddsoddi'n cael ei anelu at grwpiau gwarchodedig yr effeithir arnynt. Er mwyn gwrthbwyso'r effeithiau ar gymunedau, rydym wedi buddsoddi yn y gwaith o ddarparu gwasanaethau addysg a gwasanaethau cymdeithasol rheng flaen drwy'r Grant Cynnal Refeniw, rydym wedi defnyddio ein hysgogiadau o ran arian ar gyfer seilwaith ac arloesi ac rydym wedi gwarchod y rhaglenni sydd wedi'u hanelu at gydraddoldeb, adfywio cymunedau, cynaliadwyedd a newid yn yr hinsawdd.

Mae'r cyllid refeniw cyffredinol ar gyfer gwasanaethau heddlu yn cyd-fynd â chynlluniau'r Swyddfa Gartref yn unol â threfniadau sydd ar waith ers amser. Caiff gwasanaethau heddlu yng Nghymru eu cyllido'n bennaf drwy Grant Heddlu'r Swyddfa Gartref, grant cynnal refeniw Llywodraeth Cymru ac ardrethi annomestig, a thrwy'r Dreth Gyngor. Ers dechrau cyfnod Adolygiad o Wariant 2010, mae cyfraniad Llywodraeth Cymru i'r cyllid wedi adlewyrchu cynlluniau'r Swyddfa Gartref i sicrhau bod cyllid pob heddlu yng Nghymru a Lloegr yn gostwng yr un faint o ran canran. Yn yr un modd ag Awdurdodau Lleol, mae gan Gomisiynwyr Heddlu a Throsedd gyfrifoldebau statudol ynghylch y modd y caiff eu cyllidebau eu pennu ac maent yn gyfrifol am asesu effaith eu penderfyniadau.

Mae cyllid ar gyfer y 500 o Swyddogion Cymorth Cymunedol ychwanegol wedi'i warchod fel un o'r ymrwymadau "Pump am Ddyfodol Tecach" yn y Rhaglen Lywodraethu. Mae pob un o'r 500 o Swyddogion Cymorth Cymunedol wedi cael eu recriwtio a'u lleoli erbyn hyn ac mae'r cyllid yn golygu bod modd cynnal adnodd rheng flaen ar y lefel hon.

Mae gan Swyddogion Cymorth Cymunedol rôl hollbwysig i'w chwarae yn eu cymunedau. Mae Swyddogion Cymorth Cymunedol a ariennir gan Lywodraeth Cymru yn gweithio gydag ysgolion cynradd lleol ar atal troseddu, yn rhoi tawelwch meddwl i grwpiau pobl dros 60 oed, yn helpu busnesau lleol i leihau achosion o ddwyn o siopau, ac yn cymryd rhan mewn archwiliadau, mewn achosion o atafaelu alcohol a thybaco ac mewn ymholiadau o ddrws i ddrws sy'n gysylltiedig ag ymchwiliadau troseddol. Maent hefyd yn weithgar mewn Clystyrau Cymunedau yn Gyntaf gan gefnogi'r agenda ynghylch trechu tlodi. Mae'r 500 o Swyddogion Cymorth Cymunedol ychwanegol a ariennir gan Lywodraeth Cymru yn gyfraniad sylweddol i nifer y swyddogion sydd ar batrôl yng Nghymru.

Bu i ni gomisiynu Sefydliad y Prifysgolion ar Wyddorau'r Heddlu ym Mhrifysgol Caerdydd i arfarnu'r effaith y mae'r 500 o Swyddogion Cymorth Cymunedol ychwanegol yn ei chael ar draws heddluoedd Cymru a'r Heddlu Trafnidiaeth Prydeinig. Roedd yr adroddiad, a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 2015, yn asesu gwaith y Swyddogion Cymorth Cymunedol ac yn mesur yr effaith y maent yn ei chael o safbwynt gwneud i gymunedau deimlo'n fwy diogel. Ar adeg pan fo Llywodraeth y DU yn torri cyllid i heddluoedd, sy'n golygu bod niferoedd swyddogion yn gostwng yn Lloegr, mae'r ymchwil yn dangos nad yw niferoedd swyddogion yng Nghymru yn gostwng i'r un graddau. Mae'r ymchwil yn awgrymu bod ein swyddogion ychwanegol yn amlwg ar ein strydoedd a'u bod yn bodloni disgwyliadau'r cyhoedd drwy ymdrin â mân droseddau ac ymddygiad gwrthgymdeithasol.

Y cam gweithredu ynghylch Gwasanaethau Tân ac Achub

Wrth asesu effaith gostyngiadau i'r gyllideb Refeniw Diogelwch Tân Cymunedol, mae'n bwysig deall tueddiadau hirdymor yn nifer yr achosion o dân a difrifoldeb tanau, a thueddiadau hirdymor yng ngwaith y gwasanaeth tân felly. Mae'r canlynol yn amlygu hynny:

- Gwelwyd gostyngiad cyson a hirdymor o bwys yn nifer y tanau a gafwyd ledled Cymru. Mae ffigurau 2014-15 yn dangos bod 56% yn llai o danau nag yn 2004-5, a bod 58% yn llai o bobl wedi'u hanafu neu'u lladd.
- Mae data ar gyfer gwahanol gategoriâu o danau hefyd yn dangos gostyngiad cyson yn y tymor hwy. Mae'r categorïau hynny'n cynnwys tanau mewn anheddau a thanau a gafodd eu cynnau'n fwriadol. Mae nifer y galwadau ffug maleisus hefyd yn gostwng.

- Er bod y manylion yn amrywio ryw ychydig, mae'r tueddiadau hyn i'w gweld yn gyffredinol ym mhob un o'r tri gwasanaeth tân a geir yng Nghymru.

Mae'r tueddiadau hyn yn debyg i'r rhai a geir yn Lloegr neu'n rhagori arnynt. Maent yn adlewyrchu'r gwaith atal a wneir gan wasanaethau tân yn ogystal â newidiadau ehangach, megis llai o ysmegu a rheoliadau mwy llym ynglŷn â diogelwch tân (er enghraifft, ynglŷn â deunyddiau adeiladu a dodrefnu). Nid yw'n bosibl gwahanu'r ddau beth a darganfod yn union pa mor effeithiol y bu neu y mae'r gwaith atal a wneir gan y gwasanaeth tân.

O ganlyniad i'r gostyngiad mawr a fu yn nifer yr achosion o dân, mae gwaith gwasanaethau tân yn canolbwyntio fwyfwy ar atal tanau, lleihau'r perygl o dân a gwella ymwybyddiaeth o dân a diogelwch tân, yn hytrach nag ar ymateb i ddigwyddiadau. Hynny yw, mae gwaith atal yn dod yn rhan fwyfwy sylweddol a chreiddiol o fusnes y gwasanaeth, a chaiff ei reoli a'i gyllido'n unol â hynny. Dylid nodi yn y cyd-destun hwn mai dim ond ryw ychydig y mae capasiti a gwariant termau real y gwasanaethau tân yng Nghymru wedi gostwng yn ystod y 10 mlynedd diwethaf, er bod nifer y digwyddiadau wedi gostwng yn sylweddol. Mae Awdurdodau Tân ac Achub yn cydnabod eu hunain bod hynny'n adlewyrchu'r ffaith bod adnoddau craidd yn cael eu neilltuo'n gynyddol ar gyfer rolau atal yn hytrach na rolau ymateb.

Hyd yma mae grantiau Diogelwch Tân Cymunedol wedi'u defnyddio i gyllido rhywfaint o'r gweithgarwch atal hwn, gan gynnwys gwaith gyda grwpiau agored i niwed yn enwedig:

- o Gwiriadau Diogelwch Tân yn y Cartref: yn darparu cyngor ynghylch diogelwch yn y cartref ac offer priodol. Mae cysylltiad cryf rhwng sawl nodwedd warchoddedig, yn enwedig oedran ac anabledd, a risg uwch o dân. Mae'r gwiriadau'n cael eu targedu'n unol â hynny a byddant yn parhau i gael eu targedu felly. Maent yn cynnwys offer ac ymyriadau wedi'u teilwra sy'n adlewyrchu amgylchiadau pob achos. Er enghraifft, gall y sawl sydd â nam ar eu clyw gael larwm mwg sy'n tynnu sylw'r llygad yn hytrach na'r glust. Efallai na fydd pobl sy'n cael anhawster symud yn gallu dianc rhag tân, felly bydd angen system llethu tân arnynt.
- o Mentrau ieuenctid (Phoenix a'r prosiect Troseddau a Chanlyniadau): lle mae plant y nodwyd eu bod ar fin troseddu neu'u bod wedi troseddu'n cymryd rhan mewn rhaglen weithgarwch er mwyn eu hatal rhag troseddu a'u galluogi i ddatblygu agweddau ac ymddygiad mwy cadarnhaol yn gyffredinol.
- o Lleihau nifer y tanau bwriadol: gweithio gydag asiantaethau eraill i dargedu achosion o gynnu tân yn fwriadol ac ymddygiad gwrthgymdeithasol. Mae ymyriadau'n amrywio o bresenoldeb amlwg mewn ardaloedd lle gwyddys bod tanau'n cael eu cynnu'n fwriadol, i addysg a chymau gweithredu gan yr heddlu.

o Diogelwch ar y ffyrdd: gweithio gydag asiantaethau eraill megis Awdurdodau Lleol, yr Heddlu a'r Gwasanaeth Ambiwlans ar waith i leihau gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd. Mae'r gwaith yn canolbwyntio ar y sawl sydd mewn perygl (y grŵp oedran 17-24 oed fel rheol). Mae'r ymyriad hwn o ran diogelwch ar y ffyrdd wedi'i anelu at yrwyr ifanc ac at achosion ac effeithiau eu gweithredoedd.

Bydd union effeithiau'r gostyngiad a gynigir ar gyfer 2016-17 yn cael eu trafod yn llawn ag Awdurdodau Tân ac Achub. Byddwn yn ceisio diogelu rhaglenni sy'n cael yr effaith wirioneddol fwyaf ar leihau'r perygl o dân, yn enwedig i bobl agored i niwed.

Grant Gwasanaethau Cam-drin Domestig

Mae'r gyllideb referniw o £4.1 miliwn ar gyfer y Grant Gwasanaethau Cam-drin Domestig wedi'i chynyddu £400,000 yn 2016-17 er mwyn cyfrannu at gostau gweithredu Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol 2015.

Mae'r rhaglen yn darparu cyllid i sefydliadau statudol a mudiadau'r trydydd sector er mwyn cynorthwyo'r sawl sy'n dioddef trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol. Yn benodol, yn ystod yr ychydig flynyddoedd nesaf, bydd y gyllideb yn cynorthwyo'r gwaith o weithredu'r Ddeddf ac ystod o bolisiau a rhaglenni ategol. Ers 2014-15 mae llawer o adnoddau wedi'u buddsoddi yn y gwaith o ddatblygu a gweithredu'r Fframwaith Hyfforddi Cenedlaethol a "Gofyn a Gweithredu" (dros £500,000 yn ystod y tair blynedd nesaf) yn ogystal â'n hagenda ynghylch Perthnasoedd Iach a fydd yn parhau i gael ei chyflwyno ym mhob ysgol yng Nghymru yn ystod y flwyddyn nesaf am gost o £500,000.

Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod bod dioddefwyr yn gallu hanu o bob rhan o'r gymdeithas ac y gallant gynnwys pobl hŷn, pobl o bob cefndir ethnig, crefydd a chred, pobl ag anableddau a phobl lesbiaidd, hoyw, ddeurywiol a thrawsrywiol. Yn aml bydd cam-drin domestig a thrais domestig yn effeithio'n uniongyrchol ar blant a phobl ifanc. Bydd eu hawl i gael eu gwarchod yn cael ei chefnogi ymhellach o ganlyniad i'r cynnydd hwn. Felly, mae'r Ddeddf yn mynd i'r afael â thrais a chamdriniaeth a gyflawnir yn erbyn pawb yng Nghymru, ni waeth beth fo'u rhyw, eu hoedran neu'u cyfeiriadedd rhywiol. Mae'r Ddeddf hefyd yn mynd i'r afael â thrais a gyflawnir yn erbyn dynes neu ddyn, sy'n deillio'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol o werthoedd, credoau neu arferion yn ymwneud â rhyw neu gyfeiriadedd rhywiol.

Amcangyfrifir y bydd costau ychwanegol y Ddeddf hon rhwng £1.1 miliwn a £2 filiwn y flwyddyn yn ystod y tair blwyddyn ariannol nesaf (2016-17 i 2018-19). Mae angen i'r costau hyn gael eu gosod yng nghyd-destun yr amcangyfrif o gost flynyddol cam-drin domestig yn unig yng Nghymru, y credir ei bod yn oddeutu £826.4 miliwn. Mae'n gyfuniad o gostau gwasanaethau sy'n cynnwys y system cyfiawnder troseddol, gofal iechyd, gwasanaethau cymdeithasol, tai a llochesau, a chostau cyfreithiol sifil. Mae

hefyd yn cynnwys costau sy'n ymwneud â chynnyrch economaidd a gollir a chostau dynol ac emosiynol.

Bydd cyllideb o £4.5 miliwn yn helpu i sicrhau bod seilwaith cryf yn cael ei gynnal, bod gwasanaethau effeithiol ar waith ar draws Cymru yn Gymraeg a Saesneg, a bod mesurau codi ymwybyddiaeth a mesurau atal yn cael eu darparu ar gyfer y sawl sy'n profi trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol. Felly, bydd y cyllid hwn yn cael effaith gadarnhaol ar gydraddoldeb oherwydd ei fudd uniongyrchol i bobl sy'n perthyn i'r grwpiau gwarchoddedig dan sylw. Ceir cysylltiadau hefyd â'r agenda ynghylch trechu tlodi – oherwydd gwyddom, mewn rhai amgylchiadau, fod mwy o berygl y bydd teuluoedd sy'n profi cam-drin domestig yn byw ar aelwyd ag incwm isel.

Hybu Ymgysylltiad Cadarnhaol i Bobl ifanc (sydd mewn Perygl o Droseddu)

Mae ein hymrwymiad i wella bywydau plant a phobl ifanc agored i niwed yn amlwg yn ein penderfyniad i gynnal £4.420 miliwn o gyllid ar gyfer Hybu Ymgysylltiad Cadarnhaol i Bobl ifanc (sydd mewn Perygl o Droseddu) yn 2016-17. Bydd y gronfa, a gâi ei galw'n flaenorol yn Gronfa Atal Troseddau Ieuenctid, yn parhau i gefnogi ystod o fentrau y bwriedir iddynt atal a lleihau troseddau ieuenctid. Caiff y cyllid ei ddyrannu drwy fformiwla ariannu a'i ddsbarthu i Dimau Troseddau Ieuenctid neu Bartneriaethau Diogelwch Cymunedol yng Nghymru er mwyn cefnogi prosiectau lleol a rhanbarthol.

Bydd parhau â'r cyllid hwn yn cynorthwyo i gyflawni Plant a Phobl Ifanc yn Gyntaf, sef strategaeth ar y cyd rhwng Llywodraeth Cymru a'r Bwrdd Cyfiawnder Ieuenctid i wella gwasanaethau i bobl ifanc o Gymru sydd mewn perygl o ymwneud â'r system cyfiawnder ieuenctid neu sydd eisoes yn rhan o'r system. Cafodd y strategaeth ei lansio a'i chyhoeddi ym mis Gorffennaf 2014, ac mae'n parhau â dull Llywodraeth Cymru ers amser o ymdrin â chyfiawnder ieuenctid, sef trin y sawl sy'n troseddu neu sydd mewn perygl o droseddu fel plant a phobl ifanc yn gyntaf. Mae hynny'n cyd-fynd â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a dyletswyddau Gweinidogion Cymru dan Fesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011 i ystyried y Confensiwn.

Mae'r cyllid hwn yn helpu i hybu nodau Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn ac mae'n cael effaith gadarnhaol ar gydraddoldeb oherwydd ei fudd uniongyrchol i blant a phobl ifanc sydd mewn perygl o droseddu ac sy'n aml yn wynebu anfantais ac yn wynebu cael eu heithrio. Gwyddom fod plant a phobl ifanc o aelwydydd ag incwm isel yn fwy tebygol o ymwneud â throseddu ac ymddygiad gwrthgymdeithasol, felly bydd parhau â'r cyllid hwn ac atal troseddau ieuenctid yn cael effaith gadarnhaol ar y cymunedau tlotaf yng Nghymru. Gwyddom hefyd fod troseddwr ifanc mewn mwy o berygl nag oedolion o fyw mewn tlodi. Mae'n hollbwysig bod grwpiau agored i niwed (megis y sawl sydd mewn perygl o droseddu) yn cael cymorth a mynediad i'r gwasanaethau y mae arnynt eu hangen – gan gyfrannu i nod Llywodraeth Cymru, sef atal tlodi yn y tymor hwy. Mae'r system cyfiawnder ieuenctid yng Nghymru wedi cyflawni llawer yn ystod y blynyddoedd diwethaf o safbwynt lleihau nifer y bobl ifanc sy'n dod yn rhan o'r system cyfiawnder ieuenctid am y tro cyntaf, a gwelwyd gostyngiad o 34% rhwng Ionawr – Rhagfyr 2011 a 2013 sy'n golygu bod llai o bobl ifanc yn dod yn rhan o'r

system. Yn ogystal, mae nifer y plant a'r bobl ifanc sydd mewn dalfa wedi gostwng rhwng mis Mawrth 2011 a mis Mawrth 2014, o 93 i 49.

Y cam gweithredu ynghylch Gwella Llywodraeth Leol

Mae'r ddarpariaeth ar gyfer Gwella Llywodraeth Leol yn cefnogi nifer o raglenni cyfredol lle mae Llywodraeth Cymru yn gweithio gydag Awdurdodau Lleol, Swyddfa Archwilio Cymru ac eraill i ddatblygu capasiti llywodraeth leol i sicrhau gwelliant corfforaethol, yn unol â Mesur Llywodraeth Leol 2009. Bydd y gostyngiadau'n cael eu cyflawni drwy sicrhau arbedion effeithlonrwydd ac ymdrechu o'r newydd i gyflawni'r agenda ynghylch gwella a nodwyd yn y Papur Gwyn *Diwygio Llywodraeth Leol*. Nid oes unrhyw dystiolaeth i awgrymu y byddai'r newidiadau hyn yn cael effaith wahaniaethol ar grwpiau neu gymunedau penodol gan mai ar gyfer gwelliant corfforaethol yn hytrach na darparu gwasanaethau y mae'r cyllidebau.

Y cam gweithredu ynghylch Cefnogi Cydweithredu a Diwygio

Ceir gostyngiad (o £0.5 miliwn) yn y cyllid ar gyfer cefnogi cydweithredu a diwygio, sy'n gysylltiedig yn bennaf â'r penderfyniad yn 2014-15 i beidio â bwrw ymlaen â system TG ar gyfer Rheoli Perfformiad y Sector Cyhoeddus yng Nghymru, a'r ffaith bod y prosiect Byrddau Gwasanaethau Lleol a gâi ei ariannu gan Gronfa Gymdeithasol Ewrop wedi dod i ben ym mis Mai 2015.

Mae dod â'r prosiect **system TG ar gyfer Rheoli Perfformiad y Sector Cyhoeddus yng Nghymru** i ben yn golygu bod y costau a ddisgwyld, sef tua £500,000 i £1 filiwn y flwyddyn dros 7 mlynedd y contract, yn cael eu dychwelyd i wasanaethau rheng flaen. Bydd gwersi o'r broses gaffael hefyd yn cyfrannu i ymateb y Llywodraeth i elfennau perfformiad y Comisiwn ar Lywodraethu a Darparu Gwasanaethau Cyhoeddus.

Mae gan **Fyrddau Gwasanaethau Lleol** rôl allweddol i'w chwarae o safbwynt cydweithio i wella lles y bobl, y cymunedau a'r ardaloedd y maent yn eu gwasanaethu. Gallai'r ffaith bod y prosiect Byrddau Gwasanaethau Lleol, a gâi ei ariannu gan Gronfa Gymdeithasol Ewrop, wedi dod i ben effeithio'n negyddol ar allu'r Byrddau i gyflawni'r rôl honno'n effeithiol, o gofio'r rhan y mae'r cyllid wedi'i chwarae yn y gwaith o ddatblygu Byrddau Gwasanaethau Lleol, mewnbynnau, allbynnau a chanlyniadau datblygol y Trydydd Sector o brosiectau cyflawni, gwaith ymgysylltu ehangach gan gynnwys ymgysylltu â grwpiau gwarchoddedig, a'r gwaith o rannu arfer da o ran cydweithredu a darparu gwasanaethau ar lefel leol a rhanbarthol.

Os na chaiff cymorth i Fyrddau Gwasanaethau Lleol ei gadw ar ryw lefel yn 2016-17, gallai'r gwasanaethau cyhoeddus a'r Byrddau Gwasanaethau Lleol yn enwedig golli dealltwriaeth o ganlyniadau'r prosiect a cholli'r gallu i gynorthwyo gwaith monitro gan y Byrddau yng nghyswllt unrhyw gamau i brif-ffrydio canlyniadau'r prosiect, gwaith ymgysylltu â dinasyddion, a'r rhwydweithiau cyfredol a all ychwanegu gwerth at waith Byrddau Gwasanaethau Lleol.

Er mwyn lleihau effeithiau ymhellach, mae rhywfaint o gyllid wedi'i gynnal yn 2016-17 i ddarparu peth cymorth i Fyrddau Gwasanaethau Lleol adeiladu eu capasiti a'u gallu i gynnal asesiad cadarn o anghenion lleol a pharatoi ar gyfer y gwaith datblygu a'r gofynion a nodwyd ym Mil Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Byddwn hefyd, os yn bosibl, yn ystyried defnyddio incwm o'r Undeb Ewropeaidd a gafwyd yn 2015-16 i ddarparu cymorth ychwanegol.

Mae gwaith cynllunio integredig yn sicrhau bod anghenion pobl â nodweddion gwarchoddedig yn rhan o ystyriaeth ehangach i les a dull mwy cyfannol o gynllunio a darparu gwasanaethau cyhoeddus. Mae effeithiau canlyniadau a thystiolaeth o werthusiadau prosiectau cyflawni'r Byrddau Gwasanaethau Lleol ar bobl â nodweddion gwarchoddedig yn berthnasol yma hefyd, a gallai hynny fynd ar goll oni pharheir i ddarparu cymorth i Fyrddau Gwasanaethau Lleol.

Ar hyn o bryd, ceir diffyg data/tystiolaeth ar lefel genedlaethol i asesu a mesur yn llawn beth yw effaith colli cyllid Cronfa Gymdeithasol Ewrop i Fyrddau Gwasanaethau Lleol o safbwynt datblygu'r Byrddau a gweithio mewn partneriaeth yn lleol.

Er y gwelwyd gostyngiad yn y cyllid ar gyfer **cefnogi gwaith dylunio a darparu gwasanaethau**, cadwyd cyfran sylweddol ohono er mwyn cynorthwyo i ail-lunio'r modd yr ydym yn ystyried ac yn darparu gwasanaethau cyhoeddus i ddiwallu anghenion pobl Cymru yn awr ac yn y dyfodol. Un o themâu craidd y rhaglen waith hon yw hybu'r broses o newid i ddulliau atal drwy brosiectau sy'n ymwneud ag ymyrryd yn gynharach (o safbwynt plant sydd ar goll; cam-drin domestig); gwasanaethau cydgysylltiedig (ee o safbwynt galluogi pobl hŷn i fyw'n annibynnol cyhyd ag y bo modd, neu fabwysiadu dulliau Tîm o Amgylch y Teulu o weithredu). Mae'r prosiectau hyn yn nodi ac yn rhannu arfer gorau ynghylch cydgysylltu gwasanaethau drwy grwpiau arweinyddiaeth cenedlaethol, rhanbarthol a lleol. Ceir cysylltiadau yma hefyd â'r agenda ynghylch trechu tlodi – yn enwedig o safbwynt darparu gwasanaethau cydgysylltiedig ar gyfer pobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (sy'n flaenoriaeth allweddol yn y Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi).

Arolygiaethau

Nid wyf yn gyfrifol yn uniongyrchol am yr Arolygiaethau ond maent wedi'u cynnwys yn y Prif Grŵp Gwariant Llywodraeth Leol er mwyn sicrhau bod cyfrifoldebau o ran polisi a chyfrifoldebau o ran cyllid yn cael eu gwahanu'n briodol. Mae'r Arolygiaethau yn cyflawni gwaith pwysig ond byddant yn profi cyfran o'r toriadau a orfodwyd ar Lywodraeth Cymru. Fodd bynnag, er mwyn cydnabod eu rolau hollbwysig a chan drafod â'm cyd-Weinidogion perthnasol, mae'r Arolygiaethau wedi'u gwarchod i ryw raddau. Mewn gwirionedd, mae cyllid Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru wedi'i gynyddu er mwyn cydnabod y rôl allweddol y mae'n ei chyflawni o safbwynt sicrhau ansawdd ystod o ymyriadau a lleoliadau gofal iechyd. Mae cyllid ychwanegol wedi'i ddyrannu i

Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru ac Estyn er mwyn cadw eu gostyngiadau ar lefelau y mae modd eu rheoli.

Ymgysylltu

- Gwaith ymgynghori ffurfiol helaeth â Llywodraeth Leol a phartneriaid ym maes gwasanaethau cyhoeddus drwy Gyngor Partneriaeth Cymru a'i is-grwpiau – yr Is-grŵp Cyllid a'r Grŵp Cyflawni Diwygio, gyda chymorth gan y Grŵp Arwain y Gwasanaeth Cyhoeddus a gweithgorau swyddogol megis yr Is-grŵp Dosbarthu a'r Grŵp Cyllid Cyfalaf a Buddsoddi. Mae'r broses ymgynghori ffurfiol i gefnogi Llywodraeth Leol yn un o'r prosesau mwyaf helaeth ym maes llywodraeth. Caiff y systemau ffurfiol eu hategu gan waith ymgysylltu anffurfiol helaeth rhwng Gweinidogion, cynrychiolwyr etholedig a swyddogion.
- Cynhaliwyd ymarferion ymgynghori â'r cyhoedd yng nghyswllt pob agwedd arwyddocaol ar waith datblygu polisi.

Tystiolaeth

- Papurau a dadansoddiadau niferus a ddatblygwyd yn benodol yng nghyswllt y trefniadau ymgysylltu a amlinellwyd uchod. Dadansoddiadau Llywodraeth Cymru yn cynnwys *Perfformiad Gwasanaethau Awdurdodau Lleol 2014-15*, *Cymharu'r Ardaloedd Cydweithredol Rhanbarthol 2014*. Adroddiadau Swyddfa Archwilio Cymru yn cynnwys *Ymdrin â'r Heriau Ariannol sy'n wynebu Llywodraeth Leol yng Nghymru*. Deunydd a gyflwynwyd gan Lywodraeth Leol yn cynnwys *Local Government Expenditure in Wales: Recent Trends and Future Pressures*.
- Mae darpariaeth ar gyfer cynlluniau gostyngiadau'r dreth gyngor yn rhan o'r cymorth cyllid ar gyfer llywodraeth leol. Roedd y trefniadau ar gyfer cymorth o ran y dreth gyngor yn destun adolygiad cynhwysfawr yn ystod cynlluniau 2013 a 2014. Roedd yr adolygiad yn cynnwys ystyriaeth fanwl i nifer o ffynonellau tystiolaeth ynghylch profiadau ac effeithiau cynlluniau yn 2013-14, a oedd yn cynnwys gwaith a gyflawnwyd gan y Sefydliad Astudiaethau Cyllid, y Swyddfa Archwilio Genedlaethol a'n dadansoddiad ni ein hunain o ddata a gasglwyd o bob Awdurdod yng Nghymru.

Gwelliant parhaus

- Ym mis Tachwedd 2015 cyhoeddodd Llywodraeth Cymru y Bil Llywodraeth Leol (Cymru) Drafft a'i ddogfennau cysylltiedig. Roedd y dogfennau hynny'n cynnwys Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg, Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldebau, Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant ac Asesiad Effaith Rheoleiddiol. Yn 2015, gofynnodd y Gweinidog Gwasanaethau Cyhoeddus unwaith eto i bob Awdurdod am wybodaeth ynglŷn â'i ddull o ymgynghori ac ymgysylltu â'r cyhoedd wrth

bennu ei gyllideb. Cafodd yr ymatebion eu dadansoddi a chafodd crynodeb o'r enghreifftiau gorau ei hyrwyddo i Awdurdodau ledled Cymru.

- Adolygiad o Hyblygrwydd o ran Cyllid ar gyfer Llywodraeth Leol. Bu'r adolygiad hwn yn ystyried yr opsiynau o ran cynyddu'r hyblygrwydd i Awdurdodau Lleol wrth iddynt ddefnyddio'r adnoddau a ddarperir iddynt gan Lywodraeth Cymru. Bu'n canolbwyntio'n benodol ar y posibilrwydd o leihau cyfran yr arian a ddarperir at ddibenion penodol yn hytrach nag ar ffurf cyllid cyffredinol y gall Awdurdodau Lleol ei ddefnyddio at unrhyw ddiben o fewn y pwerau sydd ar gael iddynt.
- Bydd gwaith gwerthuso sydd ar y gweill yn gwella ymhellach y wybodaeth a'r dystiolaeth sydd gennym am weithgarwch Byrddau Gwasanaethau Lleol a bydd yn helpu i ddarparu tystiolaeth fwy mesuradwy ar gyfer gwaith cynllunio busnes a chyllidebau yn y dyfodol ac ar gyfer asesiadau o effaith.
- Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i weithio gyda'r Awdurdodau Tân ac Achub ar adeg anodd er mwyn darparu gwasanaethau gwell a mwy effeithlon, drwy dargedu adnoddau i gyflawni canlyniadau gwell a sicrhau bod cymunedau yn fwy diogel rhag peryglon tân.
- Mae'r Fframwaith "2012 Ymlaen" yn nodi mwy o ffocws ar wella effeithlonrwydd a gwerth am arian. Mae angen i Awdurdodau Tân ac Achub fod yn fwy arloesol wrth gynllunio a dylunio eu gwasanaethau ac ystyried y ffordd fwyaf effeithiol o ddefnyddio staff, o safbwynt darparu gwasanaethau rheng flaen a gwasanaethau cymorth.

Eitem 5

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Y Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol

Dyddiad: 13 Ionawr 2016

Amser: 11:00

Lleoliad: Ystafell Bwyllgora 2, Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Bae
Caerdydd

Teitl: Cais i roi gwybodaeth i lywio'r gwaith o graffu ar Gyllideb Ddrafft
2016-17 gan y Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth
Leol

Diben

1. Darparu gwybodaeth am Gyllideb Ddrafft 2016-17 mewn perthynas â'r Gymraeg yn unol â chais y Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol.

Amseru

2. Cyhoeddwyd y gyllideb drafft ar 8 Rhagfyr.

Ymateb

3. Darperir y wybodaeth ganlynol yn y drefn a nodwyd yn y llythyr comisiynu dyddiedig 2 Tachwedd 2015 o dan y penawdau canlynol:

- Llinellau Gwariant Unigol yn y Gyllideb ar gyfer ariannu'r Gymraeg
- Ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu
- Polisiâu allweddol
- Aseidiadau o'r effaith ar y Gymraeg
- Gwariant Ataliol
- Darpariaeth ar gyfer Deddfwriaeth

Llinellau Gwariant Unigol yn y Gyllideb ar gyfer ariannu'r Gymraeg

4. Mae'r tabl isod yn rhoi crynodeb o'r Camau Gweithredu sy'n ymwneud ag ariannu'r Gymraeg:

Llinell Wariant yn y Gyllideb (BEL)		2015-16 £000	2016-17 (drafft) £000
BEL 5164	Cymraeg mewn Addysg	18,599	18,681
BEL 6020	Y Gymraeg	5,259	3,913
BEL 6021	Comisiynydd y Gymraeg	3,390	3,051
	Cyfanswm	27,248	25,645

Noder: Mae'r ffigurau uchod yn cynnwys £825k a drosglwyddwyd o BEL 6020 i BEL 5164

5. Diben **BEL 5164** yw gweithredu'r Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg sy'n cynnwys:

- cynllunio addysg cyfrwng Cymraeg;
- darparu hyfforddiant i ymarferwyr drwy'r Cynllun Sabothol
- darparu hyfforddiant Cymraeg drwy gyrsiau Cymraeg i Oedolion a Chymraeg ail iaith;
- comisiynu adnoddau addysgu a dysgu;

- hyrwyddo trosglwyddo'r iaith o fewn teuluoedd;
  - gwaith ymchwil, gwerthuso a marchnata mewn perthynas â'r Strategaeth.
6. Diben **BEL 6020** yw ategu nodau Strategaeth y Gymraeg *iaith fyw: iaith byw a'r datganiad polisi iaith fyw: iaith byw - Bwrw Mlaen*, sef:
- Annog a chefnogi'r defnydd o'r Gymraeg o fewn teuluoedd
  - Cynyddu'r ddarpariaeth o weithgareddau Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc a chynyddu eu hymwybyddiaeth o werth yr iaith
  - Cryfhau safle'r Gymraeg yn y gymuned
  - Cynyddu cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle
  - Cynyddu a gwella gwasanaethau Cymraeg i ddinasyddion
  - Cryfhau'r seilwaith ar gyfer yr iaith
7. Diben **BEL 6021** yw ariannu swydd Comisiynydd y Gymraeg. Mae gan y Comisiynydd swyddogaethau a phwerau eang sy'n cynnwys:
- gweithio tuag at sicrhau na chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg
  - gosod dyletswyddau ar unigolion a gwmpesir gan y Mesur i gydymffurfio â safonau sy'n ymwneud â'r Gymraeg
  - cynnal ymchwiliadau i faterion sy'n ymwneud â swyddogaethau'r Comisiynydd
  - ymchwilio i achosion honedig o ymyrryd â rhyddid unigolyn i gyfathrebu ag unigolyn arall yn Gymraeg
  - hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn enwedig yn y trydydd sector a'r sector preifat
8. Mae'r Gyllideb Ddrafft hon yn adlewyrchu ein blaenoriaethau, ond mae wedi'i llywio gan benderfyniadau Llywodraeth y DU. Mae Cyllideb Cymru £1.4 biliwn yn llai nawr nag yn 2010-11 gyda'r setliad yn parhau i leihau mewn termau real 3.6 y cant rhwng 2015-16 a 2019-20. Roeddem yn gwybod y byddai ein cyllideb yn llai mewn termau real ond nid oeddem yn gwybod faint yn llai. Yr hyn a wyddem, wrth gwrs, yw nad yw'r galw am wasanaethau na'r pwysau arnynt yn lleihau mewn ymateb i gyni cyllidol.
9. Rydym wedi seilio ein penderfyniadau gwario ar ddadansoddiad o ofynion ac anghenion mewn meysydd gwasanaeth cyhoeddus allweddol sydd yn arbennig o bwysig i'r rhai sydd ei angen fwyaf. Yn yr hinsawdd ariannol heriol rydym wedi ceisio canolbwyntio adnoddau ar flaenoriaethau sy'n seiliedig ar asesiad o'r effaith gadarnhaol fwyaf a lliniaru effeithiau cyni cyllidol lle na ellir eu hosgoi.
10. Rydym yn parhau'n ymrwymedig i sicrhau dyfodol yr iaith ac wedi cyfyngu'r gostyngiad cyffredinol yng nghyfanswm Cyllideb y Gymraeg i 5.9% yn 2016-17 drwy ddyrannu £1.2 miliwn i gefnogi'r Gymraeg yn y Gymuned, drwy flaenoriaethu gweithgarwch i gefnogi'r defnydd o'r Gymraeg a chaffael iaith a chodi safonau. Fodd bynnag, nid yw arian ar ei ben ei hun yn sicrhau y bydd yr iaith yn parhau i ffynnu a byddwn yn parhau i weithio'n agos gyda sefydliadau partner er mwyn gosod sylfaen gadarn i'r iaith yn y dyfodol.

11. Er mwyn cael copi o'r wybodaeth a ddarparwyd gan y Gweinidog Addysg a Sgiliau am ddarpariaeth gyllidebol i ategu'r broses o weithredu Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg Llywodraeth Cymru a Chynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg Awdurdodau Lleol (WESPS), gweler Atodiad 1.

Ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu sy'n ymwneud â'r Gymraeg

12. Wrth baratoi ar gyfer cyfyngiadau ariannol yn y dyfodol, mae Llywodraeth Cymru wedi ceisio targedu buddsoddiad er mwyn sicrhau bod ein cynlluniau gwario yn parhau i ganolbwyntio ar ein prif flaenoriaethau, sef: iechyd a gwasanaethau iechyd; twf a swyddi; cyrhaeddiad addysgol; a chefnogi plant, teuluoedd a chymunedau difreintiedig.
13. Er gwaethaf yr heriau sy'n gysylltiedig ag amseriad hwyr Adolygiad Llywodraeth y DU o Wariant, rydym wedi defnyddio'r broses o gynllunio ar gyfer Cyllideb Ddrafft 2016-17 fel cyfle i edrych i'r dyfodol er mwyn targedu buddsoddiad mewn canlyniadau cynaliadwy a mabwysiadu'r pum ffordd allweddol o weithio a nodwyd gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae'r Ddeddf yn rhoi diben cyffredin i gyrff cyhoeddus drwy bennu saith nod llesiant i Gymru (y mae un ohonynt yn cynnwys '[Cymru]... lle mae'r Gymraeg yn ffynnu'), ac mae'r pum ffordd o weithio yn sicrhau bod gyrff cyhoeddus yn arddel safbwynt hirdymor wrth wneud penderfyniadau; eu bod yn ystyried pa gamau sydd angen eu cymryd er mwyn atal problemau rhag codi yn y dyfodol neu atal problemau presennol rhag gwaethygu; eu bod yn mabwysiadu dull integredig a chydweithredol o wneud penderfyniadau; a'u bod yn cynnwys defnyddwyr yn y gwaith o gynllunio a darparu Gwasanaethau. Mae dull gweithredu o'r fath yn hanfodol bwysig i'r Gymraeg sy'n faes polisi trawsbynciol.

Polisiau allweddol

Cyflawni Iaith Fyw: Iaith Byw a Bwrw Mlaen

14. Caiff ein gwariant ei gynllunio yn unol â'r gweithgareddau a nodir yn Strategaeth y Gymraeg, dogfen bolisi Bwrw Mlaen a'r Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg, fel y nodwyd ym mharagraffau 5-7 isod. Bu'n rhaid i ni wneud penderfyniadau anodd oherwydd y sefyllfa ariannol dynn iawn.

Ailflaenoriaethu arian

15. O ran effaith ailflaenoriaethu arian o dan ddogfen Bwrw Ymlaen, roedd ailflaenoriaethu arian o faes Cymraeg i Oedolion er mwyn hybu'r iaith yn yr economi a'r gymuned yn benderfyniad anodd. Bydd y newidiadau arfaethedig i'r ffordd y gweinyddir Cymraeg i Oedolion, gan gynnwys sefydlu endid cenedlaethol newydd, yn arwain at arbedion effeithlonrwydd a fydd yn lleihau'r effaith rywfaint yn y dyfodol.
16. Rhoddwyd £750,000 o arian ychwanegol i'r Mentrau Iaith yn 2014-15 a 2015-16 er mwyn sicrhau bod digon o arian ar gael er mwyn galluogi'r Mentrau i wneud eu gwaith. Y brif flaenoriaeth oedd sicrhau arian sylfaenol ar gyfer pob un o'r Mentrau. Mae Mentrau Iaith Cymru hefyd wedi cael arian ychwanegol er mwyn

cefnogi gwaith y Mentrau ar lawr gwlad, gyda'r nod o godi safonau a datblygu rhaglen farchnata a datblygu staff.

17. Sefydlwyd cynllun grant Bwrw Mlaen yn 2014-15 a rhoddodd bwyslais ar gyflawni prosiectau arloesol newydd. Ariannwyd cyfanswm o naw prosiect yn 2015-16. Isod ceir enghreifftiau o'r prosiectau a ariannwyd:

- **Menter Bro Dinefwr** - Prosiect newyddiaduraeth cymunedol yn ardal Dinefwr sy'n gweithio gyda'r papurau bro lleol a nifer o sefydliadau cymunedol er mwyn creu prosiect hypernewyddion cymunedol drwy ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol.
- **Hunaniaith** - Prosiect Cymraeg yn y Gweithle – sydd â'r nod o hybu a chefnogi'r Gymraeg o fewn nifer fawr o weithleoedd a busnesau yng Ngwynedd
- **Menter Môn, Rhwydwaith Perfformwyr Ynys Môn** – prosiect sydd â'r nod o greu rhwydwaith o berfformwyr ifanc ar Ynys Môn a fydd yn eu tywys a'u chefnogi drwy'r broses o ymsefydlu fel perfformwyr.

18. Sefydlwyd cynllun grant newydd sy'n seiliedig ar ganlyniadau yn 2015-16 er mwyn sicrhau bod sefydliadau sy'n cael arian grant yn gwella eu prosesau cynllunio ac yn cydweithredu'n well. Mae'r cynllun grant hefyd yn pwysleisio bod angen datblygu prosiectau sy'n seiliedig ar fylchau yn y ddarpariaeth bresennol. Bydd y cynllun grant newydd ar waith o fis Ebrill 2016.

Cyllid ar gyfer y Gymraeg ar draws portffolios y Gweinidogion

19. Yn ogystal â'r gyllideb benodol ar gyfer y Gymraeg, caiff symiau o arian eu gwario ar y Gymraeg ar draws portffolios y Gweinidogion. Yn aml, caiff arian o'r fath ei brif ffrydio mewn rhaglenni a phrosiectau ac ni ellir ei nodi ar wahân. Fodd bynnag, ceir rhai enghreifftiau o arian dynodedig sydd wedi'i anelu'n benodol at gefnogi'r Gymraeg, megis y Coleg Cymraeg Cenedlaethol, sef y corff annibynnol sy'n goruchwyllo, yn rheoli ac yn datblygu addysg uwch cyfrwng Cymraeg ledled Cymru - yn ogystal ag arian penodol o fewn y portffolio Datblygu Economaidd er mwyn hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg ym myd busnes.

Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a Chomisiynydd y Gymraeg

20. O ran dyraniadau'r Gyllideb Ddrafft, gweithredu Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, a chyllid ar gyfer Comisiynydd y Gymraeg, mae'r sefyllfa ariannol heriol a wynebir gan Lywodraeth Cymru o ganlyniad i Adolygiad Llywodraeth y DU o Wariant yn golygu bod yn rhaid gwneud arbedion ym mhob maes polisi. Ym mlaen ein meddwl roedd yr angen i ddiogelu gweithgarwch sydd â'r nod o hyrwyddo'r Gymraeg mewn cymunedau. Felly, bu'n rhaid i ni wneud y penderfyniad anodd i leihau cyllideb Comisiynydd y Gymraeg 10%. Mae'r lleihad hwn wedi'i gymhwyso'n gyson at bob un o'r Comisiynwyr.

Cyflawni'r Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg

21. Roedd y Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg yn cynnwys Rhaglen Weithredu bum mlynedd a thargedau penodol pum mlynedd a thargedau 10 mlynedd dangosol yn seiliedig ar ddeilliannau, sydd wedi'u defnyddio i fonitro cynnydd o

ran gweithredu'r Strategaeth. Caiff gwariant ei gynllunio yn unol â'r gweithgareddau a nodir yn Rhaglen Weithredu'r Strategaeth a chofnodir cynnydd yn erbyn y gweithgareddau hyn yn Adroddiad Blynyddol y Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg.

22. Mae gwerthusiad cynhwysfawr o'r Strategaeth wedi'i gynnal a disgwylir i'r adroddiad terfynol gael ei gyhoeddi yn y flwyddyn newydd. Bydd y gwerthusiad hwn yn pennu'r cyfeiriad yn y dyfodol a bydd y dyraniad cyllidebol sy'n cefnogi Addysg cyfrwng Cymraeg yn adlewyrchu hyn.
23. Gan fod y Gymraeg yn thema drawsbynciol, yn ogystal â'r dyraniad cyllidebol hwn, mae adrannau eraill yn cefnogi'r gwaith o ddatblygu'r Gymraeg yn y system addysg. Er na ellir ei fesur yn hawdd, mae cyfanswm y cymorth ariannol sydd ar gael ar gyfer y Gymraeg mewn addysg yn sylweddol uwch.

Y costau sy'n gysylltiedig â gweithredu polisiau a gwerthuso'r gwaith o'u gweithredu

24. Gan droi at weithredu polisiau, caiff arian a ddosberthir i bartneriaid er mwyn hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg ei reoli gan Is-adran y Gymraeg Llywodraeth Cymru. Fel rhan o'r gweithdrefnau arferol, caiff costau sy'n gysylltiedig ag arian o'r fath eu hasesu gan swyddogion fel rhan o'r broses o wneud cais a gwaith monitro grantiau arferol. Mae ystyriaethau o ran gwerth am arian bob amser yn rhan annatod o bob un o'n cynlluniau grant.
25. Yn unol â'r ymrwymiad a wnaed yn y datganiad polisi, *iaith fyw: iaith byw - Bwrw Mlaen*, mae Fframwaith Gwerthuso ar gyfer y Strategaeth wedi'i baratoi. Mae'r fframwaith hwn yn nodi nifer o gwestiynau ymchwil er mwyn ein helpu i feithrin gwell dealltwriaeth o'r ffactorau sy'n dylanwadu ar fywiogrwydd yr iaith ac effeithiolrwydd ymyriadau cynllunio iaith.
26. Fel rhan o'r gwaith hwn, y llynedd gwnaethom gomisiynu Brifysgol Bangor i arwain astudiaeth ymchwil o'r defnydd o'r Gymraeg fel iaith gymunedol. Nod yr astudiaeth hon yw ystyried cwestiynau ymchwil sy'n ymwneud â'r ffactorau sy'n cyfrannu at fywiogrwydd y Gymraeg fel iaith gymunedol, gallu cymunedau i integreiddio dysgwyr Cymraeg a phriodoldeb ymagwedd Llywodraeth Cymru tuag at gynllunio ieithyddol. Cyhoeddwyd yr astudiaeth ym mis Hydref. Er nad yw'n werthusiad o effeithiolrwydd y rhaglenni a ariennir gennym i hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg ac er nad oedd yn cynnwys asesiad o werth am arian, mae'n gyfraniad defnyddiol at ein dealltwriaeth o'r ffordd y defnyddir y Gymraeg mewn cymunedau gwahanol. Bydd hyn yn cyfrannu at ein dealltwriaeth o lwyddiant agweddau ar y gwaith a wnaed i weithredu Bwrw Mlaen yn ystod blwyddyn gyntaf y strategaeth.
27. Yn hyn o beth mae'n bwysig cydnabod bod heriau yn gysylltiedig â deall y cysylltiad rhwng ymyriadau neu raglenni penodol ar y naill law ac ymddygiad ieithyddol ar y llaw arall. Mae cynllunio ieithyddol yn weithgaredd amlochrog ac mae'r ffactorau sy'n dylanwadu ar fywiogrwydd yr iaith yn gymhleth iawn yn gyffredinol. Mewn rhai achosion rydym hefyd yn ymdrin â ffactorau neu amgylchiadau lle mae newid yn debygol o ddigwydd dros amser – bydd rhai o'r

newidiadau rydym yn ceisio eu cyflawni (er enghraifft newid agweddau ac arferion) yn gofyn am ymdrechion dros sawl blwyddyn.

28. Roedd Bwrw Mlaen hefyd yn cynnwys £2.25m o arian cyfalaf er mwyn sefydlu 10 canolfan iaith. Y nod oedd helpu i ddatblygu prosiectau strategol er mwyn helpu i gyflawni agenda polisi'r Gymraeg gyda phwyslais ar ddarparu'r sail i brosiectau cymunedol fod yn hunangynhaliol.

29. O ran canlyniadau'r arian, fel rhan o'r amodau ariannu, rydym wedi gofyn am gael adroddiad cloi o fewn 18 mis i'r dyddiad y cafodd buddiolwyr yr arian er mwyn asesu llwyddiant y canolfannau. Bydd yr adroddiadau hyn yn ymdrin â'r canlynol:

- nodau ac amcanion y prosiect
- sut y bydd y nodau a'r amcanion yn cyfrannu at nodau a meysydd strategol Strategaeth y Gymraeg, 'laith fyw: iaith byw' a pholisi 'Bwrw Mlaen'
- tystiolaeth o gyflawniadau (gan gynnwys tystiolaeth a gasglwyd gan randdeiliaid a buddiolwyr, lle y bo'n gymwys)
- hunanasesu effeithiolrwydd ac effaith y prosiect; a gwersi a ddysgwyd wrth gynnal y prosiect

30. Roedd Cynllun Tystiolaeth 2015-16 Uned yr Iaith Gymraeg yn cynnwys ymrwymiad i wneud rhagor o waith i fireinio'r dangosyddion sydd wedi'u nodi ar gyfer Strategaeth y Gymraeg, er mwyn sicrhau eu bod mor ystyrlon â phosibl. Lluniwyd papur cwmpasu ar gyfer yr ymchwil a chytunwyd arno eisoes a bydd Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi yn gwneud y gwaith ar ddechrau 2016.

31. At hynny, cyhoeddir adroddiad sy'n nodi'r cynnydd a wnaed yn erbyn y targedau a bennwyd bob blwyddyn. Cyhoeddwyd adroddiad blynyddol 2014-15 ar 17 Gorffennaf 2015 ac fe'i ceir yn:

<http://gov.wales/docs/dcells/publications/150715-welsh-medium-annual-report-cy.pdf>

Asesiadau o'r effaith ar y Gymraeg

Asesiad o ddyraniadau Cyllideb Ddrafft 2016-17

32. Cymerwyd camau, wrth baratoi'r gyllideb ddrafft eleni, i sicrhau bod sylw priodol yn cael ei roi i'r Gymraeg.

33. Cyhoeddwyd yr Asesiad Integredig Strategol o Effaith (IIA) Cyllideb Ddrafft 2016-17 fel dogfen annibynnol ochr yn ochr â'r Gyllideb Ddrafft ar 9 Rhagfyr 2015. Drwy fabwysiadu dull gweithredu integredig sy'n seiliedig ar dystiolaeth a gwaith gwerthuso rydym wedi meithrin dealltwriaeth ehangach o'r pwysau trawsbynciol a geir ym mhob un o'r meysydd gwasanaeth, yn unol â'n blaenoriaethau allweddol, tra'n targedu arian at y rhai sydd ei angen fwyaf. Mae hyn wedi ein galluogi i feithrin dealltwriaeth ehangach o effaith gyffredinol penderfyniadau gwario ar y gwaith o ddarparu gwasanaethau allweddol drwy edrych ar faes darparu gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru mewn modd cyfannol.

34. Mae'r adroddiad integredig yn ystyried hawliau'r plentyn, trechu tlodi ac anfantais economaidd-gymdeithasol a'r Gymraeg drwy fabwysiadu dull datblygu cynaliadwy. Nid yw'r materion hyn yn annibynnol ar ei gilydd - maent yn cefnogi ac yn ategu ei gilydd. Er enghraifft, mae Cymru fwy cyfartal yn un o'n nodau llesiant i Gymru. Rydym am greu cymdeithas sy'n galluogi pobl i wireddu eu potensial waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau.
35. Mae'r Asesiad Integredig Strategol o Effaith yn ddogfen fwy penodol sy'n nodi'r newidiadau mwyaf sylweddol i gyllidebau tra'n nodi'r rhesymau dros ddiogelu cyllidebau penodol. Mae adroddiad yr Asesiad Integredig Strategol o Effaith, a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r gyllideb ddrafft, yn nodi'r penderfyniad allweddol i ddyrannu £1.2m i leddfau effaith toriadau i'r cyllid ar gyfer y Gymraeg.
36. At hynny, rhoddwyd canllawiau i bob Adran ar asesu'r effaith ar y Gymraeg wrth baratoi eu cyllidebau drafft eleni. Er bod yr Asesiad Integredig Strategol o Effaith yn canolbwyntio ar effeithiau strategol lefel uchel penderfyniadau gwario, drwy gydol y broses o gynllunio cyllidebau cynhelir asesiadau effaith yn unol â dull gweithredu'r Llywodraeth hon yn y meysydd hyn.

Asesiadau o effaith llunio polisiau

37. Mae ystyried yr effeithiau cadarnhaol a negyddol ar y Gymraeg a phobl a chymunedau Cymraeg eu hiaith, yn rhan hanfodol o'r broses o ddatblygu a gweithredu polisiau o fewn Llywodraeth Cymru.
38. Mae pob cyflwyniad i Weinidogion yn ei gwneud yn ofynnol i swyddogion nodi yn eu Cyngor i Weinidogion y rhwymedigaethau o dan bolisi'r Gymraeg sy'n berthnasol i'r cyngor hwnnw. Mae hyn yn cynnwys yr asesiadau effaith penodol a ddatblygwyd sy'n berthnasol i'r cyngor. Yn benodol, dylai Cyngor i Weinidogion ddangos sut mae swyddogion wedi ystyried rhwymedigaethau'r Llywodraeth o dan Safonau'r Gymraeg.
39. Cafodd fframwaith newydd ar gyfer asesu effaith penderfyniadau polisi ar y Gymraeg ei ddatblygu a'i lansio wrth baratoi ar gyfer gweithredu'r Safonau ar gyfer llunio polisiau, gan gynnwys canllawiau, llawlyfr data a thempled er mwyn sicrhau bod swyddogion wedi ystyried effaith eu penderfyniadau ar gyfleoedd i ddefnyddio'r iaith, a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.
40. Mae swyddogion o Is-adran y Gymraeg yn helpu cydweithwyr ar draws portffolios gweinidogol i sicrhau bod hyrwyddo'r Gymraeg yn rhan annatod o raglenni a gweithgareddau.
41. At hynny, gyda phob prosiect a gefnogir gan gronfeydd Strwythurol Ewropeaidd, wrth werthuso prosiectau a cheisiadau am arian ystyrir y Gymraeg fel rhan o'r themâu trawsbynciol y mae'n rhaid i bob prosiect eu hystyried. Mae canllawiau ar gyfer pob cais yn nodi'n glir y gofynion sylfaenol o ran y Gymraeg. Pan na roddir digon o sylw i'r gofynion hyn, darperir cymorth a chyngor pellach gan Is-adran y Gymraeg sydd wedi llwyddo i gyflawni canlyniadau cadarnhaol posibl i'r Gymraeg o fewn rhaglen 2014-2020.

Gwariant Ataliol

42. Wrth wario arian a ddyrannwyd gan Uned yr Iaith Gymraeg ar adnoddau ac atebion technolegol yn 2016-17, byddwn yn ystyried profiad tair blynedd o fuddsoddi mewn prosiectau technoleg, sydd wedi cael ei anelu at osod sylfaen gadarn ar gyfer defnyddio'r Gymraeg ym maes technoleg, ac yn adeiladu ar y profiad hwnnw.
43. Yn 2016-17 byddwn yn parhau i ystyried sut y gall arwain at arbedion costau. Byddwn yn ymchwilio i'r canlynol:
- ffyrdd y gall cyfieithu peirianyddol leihau costau
  - ffyrdd y gall systemau llais i destun, adnabod siaradwyr a dyddiadur gynnig arbedion wrth drawsgrifio cyfarfodydd o bwys cyhoeddus
  - creu'r fframwaith a allai gyfuno'r uchod er mwyn arwain at ffyrdd o gyfleu byrdwn y sgwrs yn awtomatig i wrandawr nad yw'n siarad yr iaith sy'n cael ei siarad.
44. Buom yn rhoi arian grant i brosiectau yn Uned Technoleg Iaith Prifysgol Bangor, yn rhannol oherwydd gallwn weld y rôl y gall technolegau iaith ei chwarae o ran awtomeiddio prosesau y mae angen iddynt gael eu cyflawni gan bobl ar hyn o bryd. Mae adnabod llais yn un enghraifft o'r fath. Un o ganlyniadau technoleg adnabod llais yn y Gymraeg fwy cywir fydd galluogi sefydliadau megis Llywodraeth Cymru i gynnig systemau teleffoni dwyieithog a ysgogir gan lais, megis y rhai sydd eisoes yn cael eu cynnig yn Saesneg yn unig gan fanciau ym Mhrydain.
45. Rydym wedi ariannu astudiaethau achos er mwyn edrych ar effeithiau defnyddio ffordd newydd o drawsnewid gwefannau uniaith yn wefannau dwyieithog a allai, maes o law, gynnig atebion i alluogi sefydliadau i gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg.
46. Mae £500,000 wedi'i ddyrannu dros dro er mwyn ariannu prosiect Twf ar gyfer 2016-17. Prosiect Twf yw prif ymyriad Llywodraeth Cymru ym maes trosglwyddo iaith o fewn y teulu, y mae arbenigwyr yn ystyried ei fod yn un o ddau faes pwysicaf cynllunio ieithyddol (addysg yw'r llall). Fel y nodir yn Strategaeth y Gymraeg *iaith fyw: iaith byw*, mae Llywodraeth Cymru am weld mwy o deuluoedd lle mai'r Gymraeg yw'r brif iaith a ddefnyddir gyda'r plant gan o leiaf un oedolyn o'r teulu sydd mewn cyswllt agos â nhw. Mae Twf yn brosiect arloesol a helaeth sydd â'r nod o annog rhieni/gofalwyr Cymraeg eu hiaith i siarad Cymraeg â'u plant. Mae ganddo rwydwaith o swyddogion maes a leolir ledled Cymru sy'n cyfleu i rieni, darpar rieni a'r cyhoedd fanteision cyflwyno'r iaith o'r adeg y caiff eu plant eu geni a'u magu'n ddwyieithog.
47. Mae Llywodraeth Cymru, drwy fuddsoddi mewn mentrau i dargedu teuluoedd o adeg beichiogi a geni babanod, yn sicrhau y caiff negeseuon allweddol am allu plant i ddysgu mwy nag un iaith eu cyfleu. Mae gwaith ymchwil yn awgrymu mai'r cyfnodau hollbwysig o ran datblygiad y llwybrau niwral ar gyfer iaith yn ymennydd baban yw rhwng yr enedigaeth a chwe mis oed ar gyfer geirfa a rhwng chwe mis a 12 mis ar gyfer gallu ieithyddol a lleferydd. Drwy ganolbwyntio ein mentrau yn

ystod y cyfnod hwn rydym yn sicrhau bod plant yn cael y dechrau gorau posibl a bod dwy iaith yn cael eu cyflwyno o enedigaeth, gan osgoi'r angen am ymdrechion, adnoddau a chostau ychwanegol wrth ddysgu'r iaith yn ddiweddarach yn eu bywyd.

Darpariaeth ar gyfer Deddfwriaeth

48. Mae Cynllun Iaith Gymraeg Llywodraeth Cymru yn ei gwneud yn ofynnol i ni fanteisio ar bob cyfle i sicrhau y bydd deddfwriaeth sylfaenol ac is-ddeddfwriaeth newydd yn cefnogi'r defnydd o'r Gymraeg a'u bod yn gyson â'r egwyddorion canlynol, sef:

- Eu bod yn gydnaws â natur ddwyieithog Cymru.
- Eu bod yn cefnogi'r defnydd o'r Gymraeg a, lle bynnag y bo'n bosibl, yn helpu'r cyhoedd yng Nghymru i ddefnyddio'r Gymraeg fel rhan o'u bywydau o ddydd i ddydd.
- Eu bod yn parchu'r egwyddor y dylai gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru drin y Gymraeg a'r Saesneg ar y sail eu bod yn gyfartal.
- Eu bod yn helpu i ddiogelu cymunedau Gymraeg traddodiadol.

Deddfwriaeth Cymru

49. Mae **Bil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)** yn rhan o gyfres o ddeddfwriaeth, polisiau, cyngor a chanllawiau sy'n gwneud gwelliannau pwysig i'r systemau presennol ar gyfer gwarchod amgylchedd hanesyddol Cymru a'i reoli'n gynaliadwy. Roedd rhai grwpiau pwysig ac unigolion wedi dadlau y dylid cynnwys enwau lleoedd Cymraeg mewn deddfwriaeth o'r fath, er mwyn diogelu enwau Cymraeg o werth hanesyddol.

50. Roedd y grwpiau hyn yn cynnwys Cymdeithas Enwau Lleoedd Cymru a grŵp Mynyddoedd Pawb a gyflwynodd ddeiseb yn galw ar Lywodraeth Cymru i '...ddarbwylo cyrff a sefydliadau i ddiogelu a pharchu ein cyfoeth o enwau lleoedd'. Ysgrifennodd Comisiynydd y Gymraeg at y Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol hefyd yn gofyn am ganllawiau clir ar enwau lleoedd ac yn gwrthwynebu newid enwau lleoedd. Yn dilyn hynny cynhwysodd y pwyllgor argymhelliad yn ei adroddiad Cyfnod 1, sef:

'... fod Adran 33 (2) o'r Bil yn cael ei ddiwygio i gynnwys cyfeiriad penodol at enwau lleoedd hanesyddol a bod y Dirprwy Weinidog yn cyflwyno gwelliant yng Nghyfnod 2 i roi effaith i hyn'.

51. Awgrymodd adroddiad y Pwyllgor y byddai cyfeiriad penodol ar enwau lleoedd yng nghofnodion yr amgylchedd hanesyddol, '... yn arwydd clir i awdurdodau cynllunio lleol a phartïon perthnasol eraill y dylai enwau lleoedd gael eu cofnodi ac y dylent gael eu hystyried yn benodol yng nghyd-destun diogelu treftadaeth'.

52. Yn ystod Cyfnod 2, cyflwynodd y Llywodraeth ddiwygiad a oedd yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru llunio a chynnal rhestr o enwau lleoedd yng Nghymru ac i'r cofnodion amgylchedd hanesyddol ddarparu mynediad i'r rhestr honno. Cefnogwyd y diwygiadau hyn yng Nghyfarfod y Pwyllgor a byddant yn codi ymwybyddiaeth o bwysigrwydd enwau lleoedd hanesyddol. Mae'r Bil yng

Nglyfnod 3 ar hyn o bryd ac ar yr amod y bydd yn llwyddo i fynd drwy'r camau sy'n weddill o'r broses graffu, disgwylir iddo gael Cydsyniad Brenhinol ym mis Mawrth 2016.

53. Cafodd **Deddf Cynllunio (Cymru) 2015** Gydsyniad Brenhinol ar 6 Gorffennaf 2015 ac mae'n cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud ag ystyried y Gymraeg wrth gynllunio datblygu a rheoli datblygu:

- O dan Adran 11 o'r Ddeddf mae'n ofyniad cyfreithlon i awdurdodau cynllunio ystyried effaith Cynlluniau Datblygu Lleol ar y defnydd o'r Gymraeg yn ardal y cynllun fel rhan o Arfarniad o Gynaliadwyedd. Mae hyn yn gosod y polisi a fynegwyd yn flaenorol yn PCC a TAN 20 ar sail statudol.
- Mae Adran 31 o'r Ddeddf yn egluro bod yn rhaid i awdurdodau cynllunio roi sylw i ystyriaethau sy'n ymwneud â'r defnydd o'r Gymraeg pan fyddant yn penderfynu ar geisiadau am ganiatâd cynllunio, i'r graddau y mae'n berthnasol i'r cais. Fodd bynnag, nid yw'r ddarpariaeth yn rhoi pwys ychwanegol ar y Gymraeg o gymharu ag ystyriaethau perthnasol eraill.

54. Mae'r Ddeddf yn sicrhau bod gan Gymru system gynllunio sy'n darparu penderfyniadau amserol, teg a chyson. Bwriedir i adrannau 11 a 31 mewn perthynas â'r Gymraeg ddod i rym yn y flwyddyn newydd. Mae'r gwaith o ddiweddarau'r polisi a'r canllawiau cynllunio er mwyn adlewyrchu'r darpariaethau yn y Ddeddf wedi dechrau a bydd yn ymgynghori ynghylch newidiadau i TAN 20. Mae gan Gomisiynydd y Gymraeg rôl bwysig i'w chwarae o ran helpu awdurdodau cynllunio lleol i gasglu a dadansoddi tystiolaeth o'r defnydd o'r Gymraeg yn eu hardaloedd lleol. Bydd Awdurdodau Cynllunio Lleol yn gallu diffinio ardaloedd lle mae'r Gymraeg yn arbennig o sensitif neu bwysig yn eu Cynlluniau Datblygu Lleol ac mae gan y Comisiynydd rôl i'w chwarae yn y gwaith hwn.

55. Diben **Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru)** yw sicrhau bod trefniadau llywodraethu cyrff cyhoeddus ar gyfer gwella llesiant Cymru yn ystyried anghenion cenedlaethau'r dyfodol.

56. Mae'r Ddeddf yn darparu cysylltiad cryf â strategaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer y Gymraeg, sef *laith Fyw: laith Byw*, yn enwedig mewn perthynas â chodi ymwybyddiaeth o werth yr iaith a chryfhau safle'r Gymraeg yn y gymuned.

57. Mae'r Ddeddf wedi pennu nodau llesiant hirdymor, uchelgeisiol er mwyn adlewyrchu'r Gymru rydym am ei gweld yn y dyfodol. Bydd hyn yn sicrhau bod iaith Gymraeg sy'n ffynnu wrth wraidd y broses o ddiffinio Cymru gynaliadwy. Mae'n garreg filltir bwysig i'r iaith, sy'n tanlinellu ei statws swyddogol, a bydd yn helpu i sicrhau bod y Gymraeg yn amlwg yn rhan o'r agenda ar gyfer dyfodol hirdymor Cymru.

58. Bwriedir i'r Ddeddf, drwy gynnwys "iaith Gymraeg sy'n ffynnu" fel rhan o'r saith nod llesiant ar gyfer sefydliadau gwasanaeth cyhoeddus a enwir, sicrhau bod dyfodol hirdymor yr iaith yn ganolog i amcanion a bennir gan Lywodraeth Cymru a chyrff cyhoeddus eraill.

59. Mewn perthynas â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, cyflwynir **Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (rhif 2)** gerbron y Cynulliad erbyn diwedd 2015. Bydd y Rheoliadau yn gwneud y safonau yn benodol gymwys i 32 o Gyrff ychwanegol. Cyflwynir setiau pellach o Rheoliadau gerbron y Cynulliad erbyn 22 Chwefror 2016 (sef y dyddiad cyflwyno olaf ar gyfer y Cynulliad hwn), ac ymdrinnir â phob un ohonynt yn y ddadl yn y Cyfarfod Llawn ar 15 Mawrth 2016. Mae gwaith yn mynd rhagddo mewn perthynas â'r cyrff hyn.
60. Bydd y Rheoliadau pellach hyn yn cwmpasu sefydliadau Addysg Uwch ac Addysg Bellach, Comisiynwyr yr Heddlu a Throsedd, Prif Gwnstabiadaid Heddluoedd, Awdurdod Tân ac Achub a Thribiwnlysoedd yng Nghymru.
61. Bydd caniatáu i'r Comisiynydd osod safonau ar y cyrff ychwanegol hyn yn gwella'r gwasanaethau Cymraeg sydd ar gael i'r cyhoedd yng Nghymru ac yn annog mwy o gysondeb o fewn sectorau a rhyngddynt.

Deddfwriaeth y DU

62. Weithiau, gall deddfwriaeth y DU effeithio ar y Gymraeg, yn enwedig yng nghydestun meysydd polisi annatganoledig. Un enghraifft barhaus o ddeddfwriaeth o'r fath yw Bil Mewnfudo Llywodraeth y DU sy'n cynnwys darpariaeth i osod gofynion o ran y Saesneg ar swyddi yn y sector cyhoeddus ledled y DU. Yng Nghymru, mae'r Bil yn darparu mai'r gofyniad ieithyddol fyddai'r Gymraeg neu'r Saesneg, gan adlewyrchu statws swyddogol y Gymraeg. Bu Llywodraeth Cymru yn trafod y mater hwn a materion cysylltiedig â Llywodraeth y DU.

Information provided by the Minister for Education and Skills on budget provision to support the implementation of the Welsh Government's Welsh Medium Education Strategy and Local Authorities' Welsh in Education Strategic Plans (WESPS),

Welsh-medium education

1. Local authorities use funding from a number of sources to implement their Welsh in Education Strategic Plans (WESPs). Since April 2015, delivery of Welsh-language training and support for practitioners, language centres, late immersion projects and projects aimed at increasing rates of linguistic continuity, on a regional, local and school level form part of the programme of activities delivered through the Education Improvement Grant. Local authorities are asked to ensure that the programme of activities funded by the EIG reflect the priorities set out in their WESPs.
2. The Welsh-medium Education Strategy sets out the ambition of the Welsh Government for a country where Welsh-medium education and training are integral parts of the education infrastructure and a place where all learners develop their Welsh-language skills to their full potential.
3. The Welsh-medium Education Strategy included a five-year Implementation Programme, and fixed five-year and indicative ten-year targets based on outcomes, which have been used to monitor progress in implementing the Strategy. The fifth annual report on progress in implementing the Strategy was published in July. Not all targets have been achieved, however, progress has been made against four of them, and the highest numbers of seven year old children now receive Welsh-medium education.
4. A comprehensive evaluation of the Strategy has been undertaken and the final report is expected to be published in March. This evaluation will set the future direction and the allocation of budget in the next Assembly term will need to take account of this.
5. We are protecting our funding to education, including Welsh medium and bilingual schools, who receive their main funding from local government. Welsh language is an integral part of the implementation of the Curriculum review and Welsh medium, and bilingual schools are part of the Pioneer network of schools developing the curriculum and New Deal. We have made reductions in certain areas where activities are outside of schools where the impact will be manageable, to enable prioritisation of spend to schools
6. A ministerial review, Raising our Sights: Review of Welsh for Adults was published in July 2013. The principal recommendation was to establish a national entity to lead Welsh for Adults strategically at a national level. The University of Wales Trinity Saint David was successful through a competitive grant process and they are now hosting the new Canolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol (National Centre for Learning Welsh).

7. The Review Group also identified the need to reduce the number of providers in order to avoid duplication, improve value for money and ensure that all providers have sufficient volume of provision to develop expertise and benefit from increased efficiency through economies of scale. This rationalisation process is currently being undertaken by the Canolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol.
8. The total budget allocated to support Welsh for Adults in 2016-17 is £10.535m. This is a reduction of £0.5m against our original allocation for the sector. During the current transitional period the budget supports the existing six Welsh for Adult centres until July 2016 and the new Canolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol. From August 2016, this budget will support the activities of the Canolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol only, therefore the reduction is expected to be manageable.

Legislation

9. The budget continues to take account of our current legislative programme. A table setting out the costs for 2016-17, of both previously enacted legislation and anticipated costs of Bills at published RIA stage or enactment, has been published alongside the Draft Budget narrative, Annex D. A more detailed update on the costs of our legislative programme relevant to the remit of this Committee is provided below.

School Standards and Organisation (Wales) Act 2013

10. The School Standards and Organisation (Wales) Act received Royal Assent on 4 March 2013. As part of its implementation, and actioned in Draft Budget 2013-14, funding of £21.8m for school based counselling and school breakfasts transferred to the Revenue Support Grant within Local Government MEG from 2013-14 onwards. This funding continues to form part of RSG allocation for 2016-17.
11. Under the Act, local authorities are accountable for planning Welsh-medium provision and Welsh Education Strategic Plans became statutory from April 2014. The implementation of the WESPs will continue to be supported through funding for the Welsh in Education Grant which has been transferred into the new single amalgamated Education Improvement Grant for schools from 2015-16.

Eitem 6

13 Ionawr 2016 – Papurau i'w nodi

Rhif papur:	Mater	Oddi wrth	Cam gweithredu
Papurau cyhoeddus i'w nodi			
3	Ymchwiliad i Adolygiad Siarter y BBC	Y Dirprwy Weinidog Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth	Gwybodaeth ychwanegol yn dilyn y cyfarfod ar 18 Tachwedd 2015

Ken Skates AC / AM

Y Dirprwy Weinidog Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth
Deputy Minister for Culture, Sport and Tourism

Christine Chapman AM
Chair
Communities, Equality and Local Government Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Dear Christine,

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Ken Skates'.

8th December 2015

During my appearance before the Communities, Equality and Local Government Committee on 18 November I agreed to send further information on a number of the issues discussed. I have done so below and in the items attached.

As you will see, prior to my appearance I had already provided to the Committee some of the evidence which I have been asked to provide again here. It was clear to me from our discussion on 18 November that some Committee members were either unaware of this or had not found an opportunity to study my written evidence.

To take the action points in order:

- **The Welsh Government's views on whether the BBC has responded adequately to the King Report recommendations;**

Effective democracy relies on informed decisions by citizens. Wales has limited news coverage and too few voices, leaving most people dependent on UK news outlets that lack coverage of Wales. The news media provide insufficient or inadequate coverage of Welsh issues and events. Most Welsh people have no easy access to the information and context needed to evaluate the success or otherwise of Wales' institutions, or indeed, to understand the basic features of devolved government in the UK.

Although there is evidence that there have been improvements in the coverage of devolved political issues in Wales since the King Report, the Welsh Government remains very concerned about the continued lack of coverage of Wales on network news. It is very difficult to get coverage for Wales on mainstream news programmes such as *Today*.

The recommendations of the King report are also relevant to ITV network news and Channel 4 news and it is vital that these channels appropriately represent the devolved nations. In our response to Ofcom's consultation on its third Review of Public Service Broadcasting earlier this year, we again urged Ofcom to reflect this in

its analysis of Public Service Broadcasting. Ofcom did not provide details about this in its response to the consultation but we will continue to remind Ofcom and the broadcasters about the importance of appropriately reflecting the devolved nations and we will continue to monitor developments.

- **Details of the work of, and outputs from, the Welsh Government's Broadcasting Advisory Panel;**

The Welsh Government's Broadcasting Advisory Panel was created in 2012 and advised the First Minister and Welsh Ministers on the governance and regulation of Public Service Broadcasting and the need to protect and maintain specific Welsh cultural, linguistic, economic and democratic interests.

The Broadcasting Advisory Panel provided advice on the full range of broadcasting issues during its 18 month tenure and set out suggested priorities for the Welsh Government's engagement on broadcasting matters over the next few years, for the First Minister's consideration.

The Panel's advice has already added significant value to our engagement with the broadcasters themselves, and to our ongoing, robust dialogue with Ofcom and the UK Government on broadcasting matters, including Ofcom's PSB review, the BBC Royal Charter review and the need for an assessment of PSB post-devolution.

The Broadcasting Advisory Panel's report to the First Minister is attached for information.

- **Correspondence relating to the Welsh Government's call for S4C's budget to be protected;**

Since the Comprehensive Spending Review in 2010, the Welsh Government has consistently expressed its ongoing concern to the UK Government about the impact that further funding cuts will have on S4C. This was reflected in the Welsh Government's response to Ofcom's consultation on its third review of Public Service Broadcasting earlier this year, and in our detailed response to the UK Government's BBC Charter Review consultation - which I provided to you, in full, before my appearance. It has also been reflected in a number of items of correspondence, including the First Minister's letter on 12 October to the Secretary of State for Culture, Media and Sport.

These are attached for your information.

- **The funding for BBC Alba and its comparison with funding for S4C;**

For 2015-16, BBC ALBA received funding of £12.8m from the Scottish Government, £1m from the UK Government and an additional £9m from the BBC.

For 2015/16, S4C received funding of £6.7m from the UK Government and £75.25m from the BBC via the licence fee.

However, as I said when I was asked about this, it is meaningless to simply compare the funding for BBC ALBA and S4C. We are different countries and the demands

and requirements of the audiences in Wales and Scotland are not the same. I would not wish to benchmark S4C against BBC ALBA (or vice versa).

- **Figures relating to the production companies and supply chains that have benefited from moving production out of London to Wales;**

As reflected in Ofcom's third Public Service Broadcasting Review, since 2008 the volume of UK-wide network production made in the nations has been rising and production in London has fallen. In 2013, for the first time, less than half (49.4%) of first-run network programme hours were produced within the M25. In addition, in Ofcom's Communications Market Report for Wales 2015 it was noted that the proportion of first-run originated network production hours produced in Wales increased from 1.4% in 2013 to 1.8% in 2014. In addition, expenditure on first-run originated network production hours increased from 2.6 % in 2010 to 3.2 % in 2014.

The transformation in the Welsh drama business over the last decade has been remarkable. Following the BBC's decision to base *Doctor Who* at the new studio complex in Cardiff Bay in 2005, other productions based there such as *Torchwood* and *The Sarah Jane Adventures* helped build momentum.

Today Wales is a hive of activity for both domestic and international drama productions, with recent examples such as *Da Vinci's Demons* and *The Bastard Executioner*. An indication of the strength of Wales' appeal was that Pinewood decided to have their only studio outside London near Cardiff.

Another drama that takes great advantage of Welsh locations is *Y Gwyll/Hinterland*, which is made for S4C and the BBC by the Welsh production company Fiction Factory and shot in and around the Aberystwyth. This is one of a number of network productions - *The Indian Doctor* being another example, co-produced by Rondo Media - which are made in Wales, by Welsh companies, as a result of opportunities arising from a deliberate policy of moving production out of London.

Crucially, it is not only Welsh producers who have benefited. The opportunities this has provided for our supply chain companies to grow their businesses and employ more people in the sector are equally important for the long term. There are many and varied success stories here, which demonstrate the breadth of activity in our Creative sector as well as the vital roles our workforce play in enabling and supporting the productions that now come to Wales. They rely on all manner of award winning Welsh expertise and we have growing supply chains for post-production, costumes, make up and many other services. To give just a few examples:

- Andy Dixon Facilities has provided production vehicles (trucks, trailers and so on) for many productions, including *Their Finest Hour & A Half*, *Humans*, *The Bastard Executioner*, *You Me & The Apocalypse*, *Stella*, *Da Vinci's Demons* and *Dancing on the Edge*. The company has recently opened an additional office at Pinewood Studio Wales, significantly grown its workforce and more than doubled its turnover between 2007 and 2012.
- Bang Post Production, based in Cardiff, offers a full range of services covering sound, picture and Visual effects and recently won an Emmy for Sound on *Sherlock*.
- Real SFX, which also now has a base in Pinewood Studios Wales as well in Cardiff, provides special effects on *Doctor Who*, *Sherlock* and *Coronation Street*,

amongst others, and has won the BAFTA Craft Award for Physical Special Effects for two years running.

- Shadow Scaffolding is a great example of a company which has extended its established scaffolding business and now also provides rigging services for many of the major shows made in Wales, including *Doctor Who*, *Sherlock* and *The Bastard Executioner*.

The Welsh Government is fully aware of the economic impact of broadcasting. For example, independent research had shown that for every pound that S4C invests in content, it produces almost two pounds of added value to the Welsh economy. In addition it has been reported that over the course of the production of *Y Gwyll/Hinterland*, the combined effect of the direct, indirect and induced rounds of spending equate to an estimated £1,040,000 spent in Aberystwyth. This is very encouraging and shows what can be and is being achieved.

- **The representations the Welsh Government has made in respect of the proposed changes to the Terms of Trade between public service broadcasters and independent producers;**

This was reflected in the Welsh Government's response to Ofcom's consultation on its third review of Public Service Broadcasting earlier this year, and in our detailed response to the UK Government's BBC Charter Review consultation - which I provided to you, in full, before my appearance.

- **The correspondence relating to the Welsh Government's concerns regarding the July 2015 licence fee changes.**

This was reflected in our detailed response to the UK Government's BBC Charter Review consultation - which I provided to you, in full, before my appearance. In addition, I attach the letter the First Minister sent to the Secretary of State for Culture, Media and Sport on 10 July 2015 enclosing the cross-party statement on broadcasting.

- **Other Issues**

Governance – Welsh representation

When I appeared before the Committee I was asked to comment about the Welsh Government's position on proposed changes to BBC management and governance arrangements, including our support for the current Trust being replaced by a unitary board and a new, standalone regulator. I was specifically referred to the role played by the current BBC Trustee for Wales and the point was made that some members of the Committee were unclear about how our proposal would fundamentally change things.

I was surprised by this comment, as the impact of these proposals was explained in detail in the written evidence I submitted prior to my appearance, specifically in our response to the DCMS consultation. We were clear about the importance of the role played by the current Trustee, who chairs the Audience Council for Wales – and also about the limitations currently placed upon her influence that need to be removed. As

we said in our response, under a unitary board structure there remains a central role for audience or broadcasting councils across the UK and it is important that Wales and the other nations are fully represented. The Chairs of the audience or broadcasting councils should be non-executive members of the unitary board, so that they have a voice in decision making at the most senior level. The fact that the views of current audience councils can be entirely ignored by the BBC Trust, if it so chooses, is a key drawback of the existing arrangements.

We were also clear that any changes to the governance or regulatory arrangements of the BBC should fully reflect the reality of devolved government in the UK. As such, the board of the new regulator should include a member responsible for representing the interests of each of the devolved nations, including Wales; the relevant devolved Government should lead on the appointment of their national representative.

Charter Review - Memorandum of Understanding

During the Committee meeting there was a discussion about the Charter Review Memorandum of Understanding (MOU) and in particular how it compares with the MOU developed in Scotland and the role of the National Assembly in developing a further Memorandum.

Once again, this was explained in detail in the written evidence I submitted prior to my appearance and was discussed during the Committee meeting itself. However, I think it is important to explain again to the Committee the background to this issue and to stress that Wales is not being treated less favourably than Scotland.

As previously explained, because of the timing of the Charter review process (which was set by the UK Government) a decision was taken to develop an initial MOU that would formalise the Welsh Government's role now, so we could participate actively in the review process from the outset. It also commits all signatories to work with the National Assembly for Wales to develop a second MOU, which will supersede the first. It will retain commitments from the first MOU and formalise both the National Assembly's role in ongoing scrutiny of the BBC and the related duties that will be placed on the BBC - to provide annual reports and statements of accounts to the Welsh Government and the National Assembly for Wales and to appear regularly before the relevant Assembly committee(s). These will be comparable to those already included in the Scottish MOU.

Welsh Government officials are already discussing this with officials from the Presiding Officer's office and DCMS. This second MOU should therefore be agreed and in place well before the next BBC reporting round in 2016.

Ken Skates AC / AM

Y Dirprwy Weinidog Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth
Deputy Minister for Culture, Sport and Tourism

First Minister's Advisory Panel on Broadcasting in Wales: Conclusions and Recommendations.

The Broadcasting Advisory Panel (the Panel) was appointed by the Rt. Hon Carwyn Jones AM, the First Minister of Wales in September 2012, to advise the Welsh Government on how to deliver the Public Service Broadcasting (PSB) needs of Wales and its people.

Broadcasting is a reserved matter and is likely to remain so for the foreseeable future. However, broadcasting at UK and Wales levels is a fundamental part of the Welsh cultural, social and political landscape. The significance of broadcasting to our emerging devolved life is such that new arrangements have to be found, within the existing constitutional settlement, that allow the interests of Wales to be debated, understood and argued for.

1. Timescale

Over the next 2-3 years there are key decisions to be taken relating to broadcasting and regulatory arrangements in the UK and in Wales, in particular:

- strategic and logistical decisions are expected by most PSBs in Wales;
- the DCMS-led consultation on media ownership and plurality; and
- BBC Charter renewal.

In addition, we await:

- formal responses from the Welsh Government and then the UK Government to the findings of the Silk Commission on Devolution;
- further scrutiny of Ofcom's role by DCMS, following its recent consultation on Ofcom's powers and subsequent, failed attempt to implement changes that would have weakened Ofcom's PSB duties;
- a further review of PSB by Ofcom (which would not have occurred had the DCMS proposals been successfully implemented);
- the outcome of the recent BBC/S4C Operating Agreement;
- the outcome of the new Channel 3 licence for Wales; and
- the outcome of the referendum on Scottish independence.

There is a real opportunity for the Welsh Government to influence decisions on broadcasting in Wales, but it must be grasped quickly - the window will be firmly closed once the BBC's new Charter is finalised in 2016.

2. Issues and Opportunities

There is a considerable amount of third party research into public service broadcasting in Wales and across the UK.¹ The Panel recognises the range of political, cultural and economic opportunities that broadcasting offers. In order to focus on delivery the Panel has confined its initial comments to five specific areas of concern:

1. Democratic deficit and an absence of plurality
2. Broadcast institutions and accountability
3. Language, culture and what makes Wales unique
4. Economic benefits
5. The PSB needs of Wales

2.1 Democratic deficit and an absence of plurality

Wales does not receive the public service broadcasting services it needs.

Uniquely amongst the devolved nations Wales has a relatively weak indigenous infrastructure for news via print media, coupled with a lack of significant coverage in UK media. This leads to an over-reliance on TV news services in Wales. Ofcom's Communications Market in Wales review for 2012² shows that 76% of people in Wales rely on TV for their news about Wales, and 71% for local news.

There is limited coverage of Welsh public life and society in UK newspapers and on UK broadcast services, which comprise the main media outlets in Wales. The portrayal of Wales in UK media does not reflect the cultural diversity and richness of the nation.

Effective democracy relies on informed decisions by citizens. Wales has limited news coverage and too few voices, leaving most people dependent on UK news outlets that lack coverage of Wales. Although there is evidence that there have been improvements in the coverage of devolved political issues in Wales since the King Report, this improvement is largely confined to the BBC. The news media provide insufficient or inadequate coverage of Welsh issues and events. Most Welsh people have no easy access to the information and context needed to evaluate the success or otherwise of Wales' institutions, or indeed, to understand the basic features of devolved government in the UK. As the BBC Audience Council for Wales notes in its Annual Report for 2012-13³:

---

¹ Annex 1 provides an illustrative list of some of the available evidence that the Panel has considered.

² Data taken from the Wales TV data charts available here:
<http://stakeholders.ofcom.org.uk/market-data-research/market-data/communications-market-reports/cmr12/wales/>

³ http://www.bbc.co.uk/bbctrust/who_we_are/audience_councils/wales/wales_annual_review/wales_annual_review_2012-13.html

“frustration remains that despite some progress, Network News is still failing to offer comparative information regarding.... policy and legal differences across the UK’s nations”.

The coverage of Welsh affairs still constitutes a very small percentage of the total news coverage available to the Welsh public, especially in the face of competition from UK-wide broadcasting, satellite and cable channels, 24 hour news channels and online news,

2.2 Broadcast Institutions and Accountability

The UK’s current devolution arrangements do not include satisfactory arrangements for the governance of PSB services. The new devolved governments are neither recognised nor represented. No broadcasting institution is directly accountable to the people of Wales.

Decisions about UK-wide media (such as BBC Charter renewal) are taken in Westminster, with little formal involvement or representation of a Welsh perspective. As a result the UK government often fails to consider the specific situation and needs of Wales or the other devolved nations when developing policy and strategy. For example, the recent DCMS consultation on media plurality⁴ made no mention of Wales, or of S4C.

Policy, in this sense, reflects coverage, with the Westminster government allowed to represent the public service broadcasting needs of the UK as a whole. This is unacceptable, as demonstrated by the ongoing weakening of PSB obligations to Wales post-devolution.

- The BBC and Ofcom are directly answerable to the UK government only.
- ITV, answerable to Ofcom, has negotiated an ongoing weakening of its PSB obligations to Wales post-devolution.
- Until 2007 the Chair of the Broadcasting Council for Wales (now defunct) was a full member of the BBC Board of Governors and was involved in key decision making. The Broadcasting Council was influential within the BBC, with responsibility for policy and control of services in Wales. It was replaced by the Audience Council for Wales which advises the BBC Trust on issues of audience interest. The Audience Council has identified issues that the BBC should address and we have used its evidence in this paper. However, the BBC Trust is not obliged to act on the Audience Councils’ advice, although its Chair is a BBC Trust Member.
- S4C is accountable to the Westminster Parliament through the Secretary of State for Culture Media and Sport (DCMS), and to Ofcom in respect of certain content matters.

---

⁴ <https://www.gov.uk/government/consultations/media-ownership-and-plurality>

- Since April 2013 S4C is also directly accountable to the BBC Trust and thus even further away from direct democratic accountability within Wales.

We note that the responsible UK regulators failed to address the serious internal management issues at S4C in 2010/2011. Significant reputational damage has resulted from that failure, and lessons need to be learned.

The above arrangements take no account of the effect of public service broadcasting on so many areas of Welsh life - political, cultural, educational and economic - for which the Welsh Government carries the responsibilities. This arrangement is not sustainable. There is a case for a re-balancing of powers and responsibilities to give the Welsh people a greater voice in determining the requirements and monitoring delivery of PSB in Wales. The urgency of this has been recently demonstrated by the UK Government's response to high-profile criticism of the BBC and the BBC Trust by the House of Commons' Public Accounts Committee. DCMS has indicated that a review of the BBC's Royal Charter may be brought forward, to be run in parallel with the recruitment of a successor to the current Chair of the Trust, whilst the UK Minister for Culture, Media and Sport is considering bringing in the National Audit Office to investigate the running of the BBC. Wales must have a voice in these deliberations; otherwise the UK Government may instigate changes at the BBC that do not meet our needs.

2.3 Language, Culture and What Makes Wales Unique

This is about more than politics. Wales is a nation in its own right with a unique culture and language. Its bilingual ethos and its nature and history are distinct within the UK; they need to be safeguarded and celebrated. The UK broadcasters have yet to succeed in balancing this need against the priority given to the needs of the UK as a whole.

Each of the four nations of the UK has contributed to its success and strength. A modern and increasingly globalised UK media appears to have forgotten this. As a result, local programming hours have been lost as financial resources have been cut.

- The total, combined spend of ITV and the BBC on television programmes for Wales in the English language decreased by 33%⁵ between 2005 and 2010. This had a significant impact on the volume of output.
- In 2008, ITV Wales' non-news programming more than halved from four hours per week to 1.5 hours a week, whilst its news provision obligations fell from more than 5 hours to 4 hours per week.
- This reduction occurred in parallel with a decline of 16% in the BBC's English language TV output for Wales between 2005/06 and 2010/11⁶.

---

⁵ Ofcom Communications Market Report 2011

⁶ BBC Wales Annual review, 2005/06 and 2010/11

In its Annual Report for 2012-13⁷ the BBC Audience Council for Wales expresses serious concern that:

“the volume of English language TV programming produced by BBC Cymru Wales for audiences in Wales is continuing to decrease and that no TV drama or comedy in English had been produced in Wales for Wales by BBC Cymru Wales during the year under review”.

The report also notes audience concerns that further savings could make the situation worse or impact on quality. However, the Audience Council has no power to effect any changes.

Furthermore, there is a widely-shared perception in Wales of a significant deficit in the portrayal of Welsh people and their lives in UK media. The BBC admits in its Management Review for Wales 2013⁸ that

“some of the largest gaps in the delivery of the BBC’s public purposes in Wales relate to the portrayal of Wales with its diverse culture and communities to the rest of the UK”.

2.4 Economic benefits

Across the UK, broadcasting and television production are major industries in receipt of significant public funding. New digital media industries are creating opportunities, many of which will benefit from government intervention and support. Wales needs to secure a fair share of the economic benefits from this activity, but there is evidence that Wales has not had an equitable share from the present spending allocation:

- In recent years the BBC’s investment in Wales has reduced, at a time when its investment in Scotland, Northern Ireland and key English regions has increased. Wales has seen a reduction in BBC expenditure and a corresponding fall in GVA from £292 million in 2009/10 to £276 million in 2011/12 while GVA in Scotland has increased from £355 million to £410 million and from £138 million to £151 million in Northern Ireland.⁹
- The BBC’s devolution of its activities to the nations and regions has yet to deliver an increase or enhancement in programming for or about Wales, but it will achieve its targets for moving production out of London. There has been significant spending on two major projects at Pacific Quay in Glasgow and Media City in Salford, but there has been nothing of similar scope or value in Wales. The high-end drama produced at the BBC Drama Village in Roath Lock provides great PR but relatively few permanent jobs in Wales.

---

⁷ http://www.bbc.co.uk/bbctrust/who_we_are/audience_councils/wales/wales_annual_review/wales_annual_review_2012-13.html

⁸ The BBC Management Review for Wales 2013 can be downloaded here:
<http://www.bbc.co.uk/annualreport/2013/download.html>

⁹ *The Economic Value of the BBC*, published by the BBC on January 15th 2013.

- The long-term effects of the BBC's new relationship with S4C are yet to be felt. In October 2010, the UK Government announced a 24% reduction in S4C's budget, which was again frozen in 2013. Despite the new partnership agreement with the BBC it is estimated that S4C's economic contribution in Wales will have decreased by 20% in nominal terms over 5 years to 2014/15.¹⁰
- Channel 4's record in commissioning content from Wales has historically been negligible; Channel 4 spend in Wales remains below 1% of total Channel 4 content spend and the broadcaster has no commissioning staff in Wales.¹¹ When Channel 4 launched its 4IP on-line initiatives to develop community-based news and public service facilities online, considerable efforts were made in Wales to attract a share in the programme, but without success.¹²
- When PSB needs are established – usually by the BBC or Ofcom - we need to ensure that economic fairness is a key factor.

2.5 The PSB Needs of Wales

The PSB needs of Wales need to be quantified and service delivery monitored and evaluated.

DCMS and Ofcom should treat this as an important responsibility, but they have fallen short of giving Wales what it needs.

- Ofcom monitors the extent of delivery against existing obligations but has allowed these to erode over the last decade with significant reductions in ITV Wales' hours of local programming.
- The BBC in its service licence for BBC Wales has not demonstrated a commitment to evaluating or delivering what Wales needs.

In both cases there is a perception that Wales' needs are not accorded enough consideration. A fresh evaluation of Wales' PSB requirements is needed urgently, in the context of:

- BBC Charter Renewal;
- the new ITV licence provisions;
- the transfer of S4C funding obligations to the BBC, and
- the likelihood of DCMS seeking to weaken the PSB duties of Ofcom still further, despite the withdrawal in February 2014 of its initial draft order to do so, which was widely opposed in the House of Lords.

---

¹⁰ The Strategic Review into the Economic Impact of Public Service Broadcasting upon the creative industries in Wales (Advisors in Media, 2013 – for the Welsh Government)

¹¹ The Strategic Review into the Economic Impact of Public Service Broadcasting upon the creative industries in Wales (Advisors in Media, 2013 – for the Welsh Government)

¹² The Heart of Digital Wales: a review of creative industries for the Welsh Assembly Government (Prof. Ian Hargreaves, March 2010).

Following extensive devolution of powers to the devolved governments, there has been no evaluation or assessment of whether current public service obligations remain fit-for-purpose.

At the same time, digital platforms have delivered a new world order for content. Globalisation of so much content has resulted in new business giants whose interests are unlikely to often coincide with those of Wales (and then only at the margins), and digital development offers opportunities for content delivery and economic growth. We need to establish structures that give Wales an adequate voice in these developments.

This work should not be delayed. Appropriate Welsh representation and participation in this process and the resulting decisions is vital.

3. Advisory Panel Recommendation

The Welsh Government should create and empower a new **Public Service Media Council for Wales**, to be appointed by, and answerable directly to, the First Minister.

The Council's role should be to lead the debate on the future of public service broadcasting content delivery in Wales on behalf of the Welsh Government, and to represent the needs of Welsh citizens and Welsh businesses at a UK level.

As a nation we need to understand the minimum requirements placed on our PSBs in order to achieve and maintain a proper reflection and discussion of our national identity. Before we can challenge the status quo we must understand how far short of the minimum requirement our services may be falling. Working to the Welsh Government, the Council should lead this work as a vehicle for securing and monitoring improved accountability to Wales in relation to all types of public service media content and delivery.

The initial **Terms of Reference** for the Council are summarised in the twelve key tasks set out below (to be subject to periodic review). The three tasks noted in bold italics are deemed to be urgent, and require immediate attention:

- To take the debate about the future of broadcasting in Wales to the UK Government and other stakeholders, championing the interests of the people of Wales.
- To seek positive and constructive relationships with UK stakeholders and work to ensure greater accountability to Wales in UK policy decisions, so that these deliver optimally for Wales.
- ***To review immediately the types, levels and quality criteria of public service media provision needed in Wales, quantifying current***

shortcomings and identifying and instructing owners of specific actions needed to resolve these.

- To develop a robust appraisal system within the needs based approach, based on public service purpose - flexible enough to take account of rapid changes and fit to be repeated regularly and used to track progress.
- To monitor public service media provision in Wales, holding stakeholders to account with regard to progress made towards improvements needed.
- To review the effectiveness of Wales' current engagement with UK broadcasting structures, and recommend any structural changes needed.
- Specifically, to monitor progress within existing governance arrangements and to challenge those already representing Wales (e.g. the BBC Trustee for Wales, the Chair of the S4C Authority, Welsh representatives on Ofcom boards and committees) to deliver improved outcomes by making the best, collective use of their powers in pursuit of Welsh interests.
- To review the balance of power in decision making on broadcasting and other public service content delivery as it affects Wales and to make recommendations about the appropriateness of the current balance in the light of the devolution process.
- ***To pursue urgent agreements with the UK Government, the broadcasters and the regulator to enshrine the role of Welsh Ministers in key appointments for Wales on relevant UK bodies.***
- ***To seek an early agreement with the UK Government and the BBC Trust that devolved governments will be "full voting members" (in addition to the UK Government) of any process convened under the auspices of the Privy Council to consider renewal of the BBC Royal Charter. The Welsh Government would be supported by the Public Service Media Council for Wales during the Charter renewal deliberations.***
- To develop a proposal for an updated and powerful BBC Broadcasting Council for Wales in place of the current BBC Audience Council, and to lead discussions with the BBC Trust.
- To monitor delivery under the new Channel 3 licence for Wales. Although the creation of the licence is welcome in principle, Ofcom has made no arrangements to protect the integrity of the Wales licence in the event of a change of control or other organisational change affecting the licensee; nor has it specified any improvements to service requirements, despite the relaxation of licence conditions over a number of years that has allowed the service in Wales to diminish, economically and in terms of Welsh content, to the extent that it is no longer sufficient. The Council should lead discussions with the UK Government, the regulator and other stakeholders

to ensure that the new licence delivers significantly improved services to the people of Wales.

4. Structure of the Council

The Public Service Media Council for Wales should be constituted as a 'not for profit' company limited by guarantee - a wholly owned subsidiary of Welsh Ministers.

Control of the Council should be exercised via a Management Agreement (including funding arrangements and the company's Articles of Association).

The Management Agreement would require the Council to be fully accountable to the Welsh Government and include mechanisms (e.g. business plans, KPIs, regular reports) by which the Welsh Government would ensure value for money and alignment with Welsh Government objectives.

The Council should be led by a Chair appointed by the First Minister following recruitment via the public appointments process.

Council Members should be appointed for a fixed term of four years. Members should not be permitted to represent groups or institutions that have a vested interest in any aspect of the Council's work. Applicants for a position on the Council must demonstrate that they have no significant conflicts of interest.

The Council should recruit a small team of up to four people to support its work, including a Chief Executive, undertaking administrative and secretariat functions plus policy and strategy support. The Council will be a separate legal entity and it will require dedicated support from individuals with significant industry or regulatory experience. However, given its accountability to Welsh Ministers, the Chief Executive should initially be recruited from within the Welsh Government, at Director level and on secondment for a two-year period. This will ensure that the Council is supported by experts from industry who understand the challenges we face, led by an experienced government servant who can put in place appropriate systems and processes that will enable delivery whilst ensuring proper governance and accountability. Towards the end of this initial appointment the Council would consider whether this secondment approach should be extended, or whether an external recruitment for a permanent Chief Executive would be appropriate. It would make a recommendation to the First Minister for his consideration.

The Council will need appropriate resources and funding to enable it to recruit effectively and take forward its programme of engagement, monitoring and policy development. There are long term gains to be made. The cost of trying to bridge the widening gap in PSB provision by funding solutions internally within Wales would be far greater than the cost of creating, empowering and supporting the Council.

5. Interim Council

Because a significant amount of work needs to be undertaken urgently, we propose that the Broadcasting Advisory Panel be authorised to act as an Interim Council with immediate effect, to begin that work.

The Interim Council would continue only until the Chief Executive and members of the permanent Council are appointed and in place.

May 2014

Annex 1

Broadcasting Advisory Panel research sources (an illustrative list)

Papers and research considered by the BAP Panel

- A Strategic Review into PSB (Aim and Arad consortium)
- A new agenda for Wales - Presentation from IWA Conference 18 October 2011 – Ron Jones
- BBC's Plan - Delivering Quality First, Final conclusions; 16 May 2012 (and supporting documentation from BBC Trust, Welsh Government and Audience Council)
- A presentation by Geraint Stanley Jones
- The Economic Value of the BBC: 2011/12, January 2013
- September 2011 amendment to the BBC's Broadcasting Agreement with the Secretary of State for Culture, Media and Sport includes a section setting out arrangements between the BBC and the S4C Authority.
- The current Channel 3 licence for Wales and the West of England - November 2012
- S4C's Operating Agreement, January 2013
- A review of the BBC's Purpose Remits. April 2013
- Platform for Success – Scottish Broadcasting Commission 2008 1st Report, Report on Scotland Bill – Volume 1 –conclusions and recommendations –2011

Ofcom research into PSB in Wales

- Ofcom publishes an annual review into the Communications Market in Wales, which includes reference and detail to Public Service Broadcast provisions. ' Communications Market Report: Wales' 18 July 2012
- Public Service Broadcasting Annual Reports
Ofcom's Public Service Broadcasting Annual Reports looks at PSB in the UK and provides an evidence base for assessing the delivery of PSB on the five main PSB channels (BBC One, BBC Two, ITV1, Channel 4 and Channel 5), the BBC digital channels and S4C. Public Service Broadcasting Annual Report 2012 28 June 2012

- Review of Public Service Broadcasting -A first (2003-2005) and second (2007-2008) Review of Public Service Broadcasting have been published. In accordance with the Communications Act, Ofcom which requires Ofcom to carry out a review of the extent to which the BBC, Channels 3, 4 and 5, and S4C have provided programmes and services which fulfill the purposes of public service television broadcasting in the UK.
- BBC Trust, BBC response to Ofcom's Second Public Service Broadcasting Review, Phase 1 An International Perspective http://downloads.bbc.co.uk/aboutthebbc/insidethebbc/howwework/reports/pdf/international_perspective.pdf
- 'An International Communications Market Report 2011' 14 December 2011, was the sixth year that Ofcom published comparative international data on the communications sector. The aim of the report is to benchmark the UK communications sector against a range of comparator countries in order to assess how the UK is performing in an international context. The report is published every year in December and has a section on TV & Audiovisual.
- Ofcom, 2004, Review of Public Service Broadcasting Around the World, McKinsey & Company <http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/consultations/psb2/annexes/wp3mck.pdf>
- Emphasising localness in the PSB system _ A report from Ofcom to DCMS 10 December 2010

Consultations

- The Communications Review consultation – DCMS
- Ofcom Draft Annual Plan 2013/2014
- Renewal of Channel 3 licences

Research into European and international models of PSB

- European Broadcasting Union Viewpoint: PSM Funding, March 2012, <http://www3.ebu.ch/cms/en/sites/ebu/contents/knowledge/legal-and-public-affairs/ebu-key-messages-about-psm-fundi.html>
- Andres Jõesaar, 2011, *Different Ways, Same Outcome? Liberal Communication Policy and Development of Public Broadcasting: Baltic Public Service Broadcasting from Economy Perspective 1994–2010*, *Trames*, 15 (65/60), 1, 74.
- UNESCO, 2005, Public Service Broadcasting: A Best Practice Sourcebook: <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/resources/publications-and-communication-materials/publications/full-list/public-service-broadcasting-a-best-practices-sourcebook/>

- David Lewis, European Broadcasting Union, *The Situation of Public Broadcasting in Europe*, speech at conference in Vilnius, 20 Jan 2012
- Audience data source: [Eurodata TV Worldwide / AGB Nielsen Media Research](#)
- Nordvision, 2005, *Public Service Broadcasting in the Nordic Countries*
<http://www.dr.dk/NR/rdonlyres/AE3A5D9B-0C1A-44F6-8B3D-0F4BF3CCB9D8/292036/NordiskPSB1.pdf>
- <http://www.slideshare.net/stevendewaal/public-broadcasting-in-international-perspective> 'Public broadcasting in international perspective: National systems and organisational strategies' 23 January 2005, Public Space, L.P. van Felius, S.P.M De Waal
- <http://ripeat.org/2012/public-service-and-broadcasting-in-the-post-broadcast-era-finnish-media-policy-reform-and-the-challenges-of-yle-new-strategy/> 'Public Service and Broadcasting in the Post-broadcast Era Finnish media policy reform and the challenges of YLE new strategy' 12 July 2012 Marko Ala-Fossi
- http://www.expat-land.com/telecommunications_and_media/television.html dead link
- http://www.cjr.org/behind_the_news/scandinavian_public_media_fight.php?page=all,
- Broadcast Era Finnish media policy reform and the challenges of YLE new strategy.
- <http://www.sdi.co.uk/sectors/creative-industries/sub-sectors/film-and-broadcast.aspx>

Research undertaken for the Strategic Review into PSB (Aim/Arad)

- BBC Annual Report 2010/11
- UK Production Supply in the Nations and Regions, PACT, July 2010
- Creative Skillset evidence to the National Assembly, 7 November, 2011.
- The BBC's commissioning web site:
<http://www.bbc.co.uk/commissioning/>
- Ofcom Review of Children's Programmes 2006

- http://downloads.bbc.co.uk/aboutthebbc/insidethebbc/howwework/reports/pdf/bbc_economic_impact_2013.pdf (The BBC publishes an Economic Impact Report on a biennial basis.)
- <http://annualreport.channel4.com/investing-in-creativity> - Channel 4 Annual Report
- BOP Consulting. (2008) Arts & Creative Industries Economic Impact Study. Cardiff: Arts Connect
- <http://www.prsformusic.com/aboutus/pages/default.aspx>, and <http://www.ppluk.com/>
- An assessment of the feasibility of establishing an independent music licensing and royalties collections agency for Wales', Deian ap Rhisiart and Arwel Ellis Owen, Cambrensis Communications, August 2010
- Ofcom Review of the Television Production Sector, 2006.
- The ITC Programme Supply Review (November 2002)
- Economic Renewal: a new direction, Welsh Assembly Government, July 2010.
- Creative Industries Economic Estimates, DCMS, 8 December, 2011
- The Welsh Connection – the economic impact of BBC Wales: Professor S. Hill Glamorgan Business School 2003.
- DTZ: Economic Impact of S4C 2007 – 2010: September 2010
- Ofcom Television Production Sector Review
- The role of Terms of Trade in the development of the UK independent production sector", a report by Oliver & Ohlbaum Associates Ltd for Pact, June 2011.
- Building Public Value, Renewing the BBC for a Digital World, BBC June 2004.
- The View From Wales, Made in the UK, BBC, Premium Publishing, 2009
- UK Production Supply in the Nations and Regions, PACT, July 2010
- S4C Code of Practice in Commissioning Content from Independent Producers, second edition, April 2010

- *Channel 4 Television Corporation, Report and Financial Statements*, 2011.
- *Hit Shows : Small Nations, Creative Diversity, A Year of Being Different*, Channel 4, 2011
- Huggins, R. and Clifton, N. (2011) 'Competitiveness, Creativity, and Place-Based Development'.
- '*Sector Skills Assessment for the Creative Media Industries in Wales*', Skillset, January 2011.

The Hargreaves Review – *The Heart of Digital Wales: a review of the creative industries for the Welsh Assembly Government*, April 2010,

- Price Waterhouse Coopers: BBC Wales Impact Study, March 2009. Unpublished
- Deloitte: The Economic Impact of the BBC 2008/09: accessible at: <http://www.bbc.co.uk/aboutthebbc/reports/>
- The Economic Impact of S4C on the Welsh Economy 2002-2006: Welsh Economy Research Unit, Cardiff Business School:
- http://www.s4c.co.uk/abouts4c/corporate/pdf/s4c_economic_report_2007.pdf
- The Institute of Welsh Affairs:
- *Media in Wales, Serving Public Values* by Geraint Talfan Davies and Nick Morris (May 2008)
- *English is a Welsh Language: Television's crisis in Wales*, edited by Geraint Talfan Davies. IWA, March 2009.

The Communities, Equality and Local Government Committee: Inquiry into the future outlook for the media in Wales

- The future outlook for the media in Wales - Report - May 2012
- Response from the Welsh Government to the Future Outlook of Media in Wales report - July 2012

Scottish Government Reports

- Platform for Success: the Scottish Broadcasting Commission Report - Response from the Scottish Government 8th September 2008
- 1st Report , Report on Scotland Bill – Volume 1 –conclusions and recommendations – 11 December 2011
- National conversation paper setting out opportunities for the Scottish broadcasting industry under different constitutional arrangements. September 23, 2009
- Building the 'Platform for Success' Economic Development Strategy for Scotland's Broadcast Sector Produced by Scottish Enterprise, March 2009

BBC

- Delivering Quality First Roundtable, 2nd December 2011
- Trust approves increase in network TV production in the nations http://www.bbc.co.uk/bbctrust/news/press_releases/2008/network_nations.html
- BBC Trust: Content production and supply http://www.bbc.co.uk/bbctrust/our_work/services/programme_supply/
- Review of Purpose Remits- March 2013; 23 May 2012
- BBC Trust review of Purpose Remits; 23 May 2012
- Extracts from: An Agreement Between Her Majesty's Secretary of State for Culture, Media and Sport and the British Broadcasting Corporation – July 2006
- S4C Operating Agreement, 30th January 2013

Articles

- C.W. Anderson, Emily Bell, Clay Shirky *Post-Industrial Journalism: Adapting to the Present*, (Columbia Journalism School, 27 November 2012)

Y Gwir Anrh/Rt Hon Carwyn Jones AC/AM
Prif Weinidog Cymru/First Minister of Wales

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Rt Hon John Whittingdale MP
Secretary of State for Culture Media and Sport
Department for Culture, Media and Sport
100 Parliament Street
London, SW1A 2BQ

secretary.statesoffice@culture.gov.uk

12 October 2015

Dear John

I am writing in relation to S4C's financial position.

Since the Comprehensive Spending Review in 2010, the Welsh Government has consistently expressed concern to the UK Government about the impact that further funding cuts will have on S4C. We have stated that there should be no further cuts to S4C's budget and we remain very concerned about S4C's financial position.

Funding for the channel has reduced by 36% since 2010; inevitably this has had an impact on the output available to viewers. Therefore, we were very concerned to hear of your suggestion in July that it is "reasonable" S4C should make "the same kind of efficiency savings" being asked of the BBC. You have a statutory duty, as outlined in the Public Bodies Act 2001, to ensure that S4C receives sufficient funding.

It is vital that S4C receives confirmation of the DCMS contribution for 2016-17 as soon as possible. This uncertainty regarding future funding makes forward planning very difficult, both for S4C and the independent production companies who are key suppliers to S4C in Wales.

S4C has found itself in a very different position since the 2010 Spending Review. For this reason we are disappointed that a review of S4C has not been undertaken during the current Spending Review period. There was a commitment to undertake a review included in the Spending Review letters of October 2010 sent by the then Secretary of State for Culture, Olympics, Media and Sport to the Chairs of S4C and the BBC Trust. The letters indicated that a review of S4C's strategy and finances would be completed "*in good time before the end of the period covered by the Comprehensive Spending Review*".

In addition, the 2011 Framework Agreement between the Secretary of State and the BBC referred specifically to a review of the strategy and finances of S4C:

63 A (2) (c) before the end of financial year 2014/15, a review of the strategy and finances of the S4C Services will be completed, and its outcome will inform future services

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

English Enquiry Line 0300 0603300
Llinell Ymholiadau Cymraeg 0300 0604400
YP.PrifWeinidog@cymru.gsi.gov.uk • ps.firstminister@wales.gsi.gov.uk

Since 2010, the Welsh Government has been pressing for this review of S4C; a commitment to seek agreement for such a review is outlined in our Programme for Government. In fact, all parties in the National Assembly for Wales agree that an independent review of S4C should be undertaken. As a Government we continue to believe that a review of S4C should be undertaken as soon as possible.

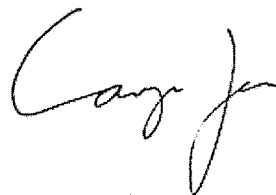
S4C has an important part to play in delivering the vision set out in the Welsh Government's Welsh Language Strategy - there is cross-party support in the Assembly for the aims of that strategy. In over 30 years of operation, S4C has played a leading role in promoting and safeguarding the Welsh language. It has a key, ongoing role to play in ensuring that the language continues to thrive. It helps to establish and enliven Welsh as part of everyday life in Wales and its services for children and young people make an important contribution to increasing their use of Welsh. Through its factual, historical and cultural programmes, S4C enriches Welsh society.

Our creative industries are a Welsh success story and make a vital contribution to our economy. S4C's commissioning policy has greatly contributed to the growth in the independent media sector in Wales, in both English and Welsh. Wales now has a number of highly successful independent production companies that are creating content for many channels and networks, but S4C has been central to their initial development.

It is vital that S4C has sufficient funding, as well as editorial and managerial independence, for it to maintain its ability to serve the Welsh audience and continue to play a crucial role in supporting both the Welsh language and the creative industries in Wales.

I am sending a copy of this letter to the Secretary of State for Wales.

Yours sincerely

CARWYN JONES

Y Gwir Anrh/Rt Hon Carwyn Jones AC/AM
Prif Weinidog Cymru/First Minister of Wales

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Rt Hon John Whittingdale MP
Secretary of State
Department for Culture, Media & Sport
100 Parliament Street
London
SW1A 2BQ
secretary.statesoffice@culture.gov.uk

10th July 2015

Dear Secretary of State

I attach a joint statement in the names of the leaders of three parties here in the National Assembly for Wales: Kirsty Williams, Leader of the Welsh Liberal Democrats; Leanne Wood, Leader of Plaid Cymru and myself as First Minister of Wales and Leader of Welsh Labour.

You will note, I hope, our deep concern about the consequences for services in Wales arising from the further funding pressures placed on the BBC. Our particular concerns are the impact on Welsh language services both for S4C and Radio Cymru and the capacity of BBC Wales to produce quality programmes in English for its audience in Wales (as opposed to network programme production, which is a separate consideration). Any reduction in services carries economic, civic and cultural risks for Welsh viewers and listeners.

We are also concerned and extremely disappointed at the lack of any consultation by you with the Welsh Government and the National Assembly for Wales. In order to work effectively it is vital that the devolution agenda is underpinned by mutual respect between the administrations across the United Kingdom. It is disappointing to us that changes which have major implications for Wales should be initiated without any consultation whatsoever.

I am copying this letter to Tony Hall at the BBC and Ian Jones at S4C.

Yours sincerely

CARWYN JONES

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

English Enquiry Line 0300 060 3300
Llinell Ymholiadau Cymraeg 0300 060 4400
Ffacs * Fax 029 2082 1879
yp.prifweinidog@cymru.gsi.gov.uk
ps.firstminister@wales.gsi.gov.uk

Cross Party Statement on Broadcasters in Wales

The Welsh Government and the National Assembly for Wales expects the BBC to stand by its own recent public statements that the deal announced this week between itself and the UK Government will be cash neutral for the BBC and will not affect services. We note assurances from the Corporation's management that this 'cash flat' deal will not therefore, impact on budgets at either BBC Wales or at S4C.

We are, however, extremely concerned that neither the Welsh Government nor the National Assembly were consulted before this deal was reached. We find it both alarming and undemocratic that the UK Government and the BBC made decisions behind closed doors and outside of the BBC Charter renewal process.

Furthermore, the BBC announced last week that it will implement a programme of job cuts as a consequence of a £150m funding shortfall next year. BBC Cymru Wales has already received significant cuts during recent years - a cut of 32% in real terms since the Charter renewal in 2007. It is disappointing that aside from news and sport, BBC Wales is only able to offer an hour a week of English language programming, made in Wales, for Welsh audiences. Any funding cuts now will further limit BBC Wales' ability to meet the needs of its viewers and listeners.

S4C is now funded mainly through the BBC and so any cuts will also impact on the Welsh language channel and the continued success of the Welsh language itself. Funding for S4C has already reduced by 36% in real terms since 2010. The future of broadcasting in Wales is now in serious jeopardy, and poses serious risks to both the Welsh language and our economy.

The Welsh Government and the National Assembly expects to be fully involved in deliberations on the new BBC Royal Charter. The new agreement will be important in the context of the future funding of BBC Cymru Wales and S4C.

July 2015

